

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DRAMA

**ÖĞRETİMİNİN KULLANIMI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN
İNCELENMESİ**

NESLİHAN MUZAFFER

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ARZU ÇEVİK

BARTIN-2022

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DRAMA ÖĞRETİMİNİN
KULLANIMI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NESLİHAN MUZAFFER

BARTIN-2022

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Arzu ÇEVİK danışmanlığında hazırlamış olduğum “**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DRAMA ÖĞRETİMİNİN KULLANIMI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ**” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

29.08.2022

Neslihan
MUZAFFER

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine üretilen çalışmaların geçmişten günümüze kadar eğilimleri incelenmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen bu çalışmada, birinci bölümde problem durumu betimlenmekte, ikinci bölümde literatür özeti ve ilgili araştırmalar yer almakta, üçüncü bölümde konu ile ilgili kavramsal çerçeve aktarılmakta, dördüncü bölümde araştırmanın nasıl ve hangi araçla gerçekleştirildiğinin, hangi inceleme tekniklerinin kullanıldığının belirtildiği yönetime ilişkin bilgi verilmekte, beşinci bölümde ise alt problemler doğrultusunda bulgular ve yorum ifade edilmekte ve son olarak altıncı bölümde sonuç, tartışma ve öneriler sunulmaktadır. Çalışmamın benden sonra yapılacak çalışmalara kaynaklık ve rehber olması en içten dileğimdir.

Bu araştırmanın yürütülmesi sırasında yardımlarını ve desteğini esirgemeyen, çalışmanın her aşamasında yanımda olan ve üzerimde çok emeği bulunan kıymetli hocam, Doç. Dr. Arzu Çevik'e, tezime katkılarından dolayı Dr. Öğr. Üyesi Fatih Kana'ya, Dr. Öğr. Üyesi Kadri Kuram'a ve her zaman yanımda olan, bana hep inanan, desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Neslihan MUZAFFER

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DRAMA ÖĞRETİMİNİN KULLANIMI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Neslihan MUZAFFER

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yabancılar Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Arzu ÇEVİK

Bartın-2022, sayfa: 83

Bu çalışmanın amacı, geçmiş yıllardan günümüze kadar yapılmış yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine çalışılmış lisansüstü çalışmaların betimsel analizi yapılarak eğilimlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak doküman analizi faydalanılmıştır. Araştırmanın kapsamı; herhangi bir yıl sınırı koymadan Ulusal Tez Merkezinden “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Drama” anahtar kelimesiyle ve izin durumu “izinli” seçilerek arama yapılmıştır. Ayrıca araştırma verilerine Google Akademik, Search Proquest, Toad, Sobiad arama araçlarından ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında 18 tane lisansüstü çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmadaki verilerin analizinde betimsel analiz ile analiz edilerek yorumlanmıştır. Türkçe eğitimde bu yöntemle ilgili birçok çalışma bulunmaktadır; fakat yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu yöntemle ilgili yeterli çalışmaların olmadığı tespit edilmiştir. Yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine yapılan alan yazın taramasında konu hakkında yapılmış tezlerin incelenmesine yönelik çok az sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında yazılan tez ve makaleler yazıldıkları yıl, türleri, araştırma yöntem ve desenleri, örneklem grubu ve örneklem seçimleri, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri, çalışılan konulara göre analiz edilerek yorumlanmıştır. Araştırma bulgularından yola çıkarak alanda yaratıcı drama yöntemi üzerine yeterli lisansüstü çalışmaların bulunmadığı tespit edilmiştir. Lisansüstü çalışmalarda yaratıcı drama yöntemi bakımından konu çeşitliliğinin az olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalarda konuşma becerisine ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Diğer beceriler üzerine çalışma tespit edilmemiştir. Araştırma dâhilinde yapılacak çalışmaları lisansüstü tez ve makalelere yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Drama, Betimsel analiz,

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

INVESTIGATION OF STUDIES ON THE USE OF DRAMA TECHNIQUE IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

Neslihan MUZAFFER

Bartın University

Graduate School

Department of Teaching Turkish to Foreigners

Thesis Advisor: Doç.Dr. Arzu ÇEVİK

Bartın-2022, pp: 83

The aim of this study is to determine the trends by making a descriptive analysis of the postgraduate studies on the use of drama technique in teaching Turkish as a foreign language from the past years to the present. Qualitative research method was used in the research. Document analysis was used as a data collection tool in the research. The scope of the research; A search was made from the National Thesis Center with the keyword "Drama in Teaching Turkish as a Foreign Language" and the permission status was "on leave" without any year limit. In addition, research data were accessed from Google Akademik, Search Proquest, Toad, Sobiad search tools. Within the scope of the research, 18 postgraduate studies were reached. Descriptive analysis was used in the analysis of the data in this study. There are many studies on this technique in Turkish education, but it has been determined that there are not enough studies on this technique in teaching Turkish as a foreign language. In the literature review on the use of drama technique, very few studies have been reached on the examination of theses on the subject. With this study, it is aimed to gain a holistic perspective to the field by examining the articles and graduate studies made with drama technique. The theses and articles written within the scope of the research were analyzed and interpreted according to the year they were written, types, research methods and designs, sample group and sample selection, data collection tools, data analysis techniques, and the subjects studied. Based on the research findings, it has

been determined that there are not enough postgraduate studies in the field of drama technique. In graduate studies, it was observed that the variety of subjects in terms of drama technique was less. It has been determined that the studies focus on speaking skills. No studies on other skills have been identified. Suggestions for postgraduate theses and articles to be conducted within the scope of the research are presented.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language and Drama, Descriptive analysis, Graduate thesis, Article

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı	7
Sayıtlılar.....	8
1.3. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar	8
2.LİTERATÜR ÖZETİ.....	9
2.1.İlgili Araştırmalar	9
3.KURAMSAL ÇERÇEVE	12
3.1. Yabancı Dil Öğretimi.....	12
3.2. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri	15
3.2.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi.....	15
3.2.2.Düzevarım/Doğrudan Yöntem	15
3.2.3. İşitsel-Dilsel Yöntem	16
3.2.4. Doğal Yöntem	16
3.2.5. Berlitz Yöntemi.....	17
3.2.6. Seçmecî Yöntem	17
3.2.7. Telkin Yöntemi.....	18
3.2.8. Sözlü Yöntem.....	19
3.2.9. Sessiz Yol Yöntemi	19
3.2.10. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi.....	20
3.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.....	20
3.4. Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Drama	24
3.5.Drama ve Drama Türleri	28

3.5.1 Psikodrama	30
3.5.2 Sosyodrama.....	31
3.5.3 Eğitim Alanında Drama	31
3.5.4 Yaratıcı Drama.....	32
3.6.Drama öncesi Yapılması Gerekenler	34
3.7.Drama Sırasında Yapılması Gerekenler.....	35
3.8. Drama Sonrasında Yapılması Gerekenler	35
4.MATERYAL VE YÖNTEM	46
4.3. Verilerin Toplanması.....	47
4.4. Verilerin Analizi.....	47
5.BÖLÜM BULGULAR.....	48
5.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	48
5.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	48
5.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	49
5.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	50
5.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	50
5.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	51
5.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	52
5.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	52
5.9.Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	53
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	54
Sonuçlar	54
Tartışma.....	57
Öneriler.....	61
KAYNAKLAR.....	63

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
No	No
1.1: Lisansüstü çalışmaların türlerine göre dağılımı.....	47
1.2: Lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı.....	48
1.3: Lisansüstü çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı	48
1.4: Lisansüstü çalışmaların araştırma/desen modellerine göre dağılımı	49
1.5: Lisansüstü çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı	50
1.6: Lisansüstü çalışmaların örneklem seçimine göre dağılımı.....	50
1.7: Lisansüstü çalışmaların konu seçimine göre dağılımı	51
1.8: Lisansüstü çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı.....	51
1.9: Lisansüstü çalışmaların veri analizlerine göre dağılımı	52

KISALTMALAR DİZİNİ

AOÇM	: Avrupa Ortak Çerçeve Metni
A.B.D	: Ana Bilim Dalı
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
vb.	: ve benzeri
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

1.GİRİŞ

İnsanın varoluş serüveniyle başlayan ve daha sonra eğitim kurumları olan okullarda, istenilen davranışların oluşturulması için planlı bir şekilde öğretilen eğitim, hayat boyu devam etmektedir. Bir aile veya sosyal çevre grubu içindeki bireylerin iletişim yoluyla verilen eğitim, toplumda var olan bir oluşum olan ve nesilden nesile aktarılan maddi ve manevi kültürel mirasın aktarılmasından sorumludur. Bu kültürü iyi bir şekilde aktarmak için eğitime gerek vardır. Eğitimin belki de en önemli amacı, bireylerde istendik davranışların oluşmasını sağlamaktır (Adıgüzel, 2019). Bu sebepten ötürü eğitim hedeflerinin çıktılarının beklenen düzeyde olmasını istiyorsak bu sürecin titizlikle planlanması ve planlanan programların işlevselliği açısından takip edilmesi gerekmektedir.

Günümüzde çeşitli alanlarda yaşanan gelişmeler kaçınılmaz olarak eğitim sistemini de etkilemektedir. Bir ülkenin eğitim alanında başarılı olabilmesi için o ülkenin eğitim sisteminin çağın gereklerine göre düzenlenmesi son derece önemlidir. Bu nedenle eğitim programlarını düzenli olarak gözden geçirmek ve programdaki eksiklik ve hataları gidermeye çalışmak bir seçenek olmaktan çıkıp bir zorunluluk haline gelmiştir (Kemiksiz, 2020, 35). Yaşanan değişimler öğrenci profilini de değiştireceği için çağın gerekliliklerine uygun bireyler yetiştirilmesi gerekli olacaktır. Bu sebepten ötürü programların çıktılarına dönütler sağlanmalı; toplumun ve bireyin isteklerine göz önüne alınarak düzenlemeler sağlanmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Eğitim bireyin davranış değiştirme süreci olarak bilindiği gibi bireyin davranışlarını, kişisel deneyimler yoluyla bilinçli olarak değiştirme süreci olarak da adlandırılmaktadır (Demirel, 2010) . Eğitim yoluyla birey, doğuştan sahip olduğu becerileri kendisine ve çevresine faydalı olacak şekilde kullanmasına yardımcı olacaktır (Sezen ve Oruç, 2010). Farklı felsefi akımların ve yöntemlerin farklı ölçüleri, değerlendirmeleri, amaçları olduğu için tek bir eğitim tanımı yapılmamaktadır. Eğitim konusunda ortak bir görüş olmadığı görülür ancak eğitimin bir süreç olduğu bireyin kendi yaşantısı esasına dayalı olduğu ve davranışların istendik olmasına dayalı bir süreç olduğu bilinmektedir (Gürsel ve Hesapçıoğlu, 2007). Bireyler duygu ve düşüncelerini oluştururken içinde bulunduğu ortam şartları etkilidir. Ortam şartlarını bireyin duygu, düşünce, davranış kalıbı oluşturma sürecinde önemli bir etkiye sahiptir. Ortam şartlarına dikkat edilmeli, öğrencilerin kalıcı

öğrenmeler oluşturmasına yardımcı olunmalıdır. Bundan dolayı etkileşimin yoğun olduğu yöntem ve tekniklerden faydalanılmalıdır.

Eğitim; toplum içinde yer edinmiş bireylerin bir amaç çerçevesinde kendi deneyimlerinin gelişimi, değişimi, biçimlendirilmesi ve etkinleştirilmesi sürecinde rol oynar (Karadağ ve Çalışkan, 2005). Eğitimin, insan hayatının her alanında etkisi vardır. Eğitimden edindiğimiz bilgiler, yaşamsal etkinliklerde kullanılmaktadır. Okulda, işte, hastanede etkileşimin nasıl olması gerektiği eğitimle kazandırılmaktadır. Birey hayat boyunca etkileşime girecek ve bilgiye ihtiyaçı olacaktır. Bireye yardımcı olan ve ona yaşamının devam için bilgiler sunan eğitimidir. Birey içinde bulunduğu eğitim faaliyetleri ile kendi gelişimini tamamlayacaktır. Gelişimi sürecinde birey etkin konumda olmalı ve öğrendiği bilgi ve becerileri sosyal hayatında kullanabilmelidir. Bireylere verilen eğitim etkinlikleri bireyi merkeze alan etkinlikler şeklinde oluşturulmalıdır.

Araştırmalarda insanların okuyarak %10, duyarak %20, görerek %30, hem görüp hem duyarak %50, görüp duydukları ve söylediklerinin %80, görüp, duyup, dokunup, söylediklerinin %90'ını daha iyi hatırladığını söylenmektedir(Demirel, 2003). Eğitim ve öğretim sürecinde birden fazla duyu organını sürecin içine katmak bilginin kalıcılığı ve etkililiği açısından oldukça önemlidir. Duyu organlarının işin içine katılmasıyla birlikte zihinsel faaliyetler de harekete geçer. Aytaş'a (2008) göre geleneksel eğitimde öğrenci aktif değildir; öğretmen aktiftir. Böyle bir eğitim ortamında öğrencilerin öğrenme isteğinden uzaklaşır ve dikkatini toparlayamaz. Öğrenciler, birinci kaynaktan aldıkları bilgileri daha iyi içselleştirirler. Bunun ise ancak yaparak yaşayarak gerçekteşmesi mümkündür.

Eğitimde kullanılan dramanın, öğrencilerde özgüven aşılayan bir öğretim yöntemi olduğu bilinmektedir. Drama; olayları ve durumları, bunların arasındaki ilişkileri kolayca öğrenmeye yarayan bir araç görevini taşımaktadır. Hayal gücünü olabildiğince genişletir (Karadağ ve Çalışkan, 2005) . Drama; öğrencileri hareket ettiren, onları konuşturan, onları oynatan bir yöntemdir. Tüm duyu organlarını sürece kattığı için öğrenme açısından en etkili yöntemlerden biridir. Drama ile birey pasif halden kurtulur, aktif olur, düşüncelerini eyleme dönüştürür. Eğitimin yaratıcı drama etkinlikleriyle ilişkilendirilmesi; yaşantı yoluyla öğrenme olanağı sunması açısından öğrenmeye verimlilik sağlayacaktır. Birey

duyuşsal, bilişsel, davranışsal bütüncül olarak harekete geçirmeye yardımcı olacaktır. Drama etkileşime dayalıdır. Öğrencinin günlük hayattaki yaşam faaliyetlerini deneyimleyebilmesi için yaratıcı drama yönteminden faydalanılmalıdır. Birey sosyal etkinliklerinde etkileşime girmek zorunda kalır. Drama etkinlikleriyle birey, olaylar ve durumlar karşısında nasıl davranması gerektiğini öğrenecektir. Drama etkinlikleri, olay ve durumlara bir ön hazırlık görevi niteliği taşımaktadır. Drama birden çok kişinin etkileşime girip, karşılıklı iş birliğine dayalı bir süreçtir. Birey drama etkinlikleri ile harekete geçerek bilgi ve yaşantılarını kendisi oluşturacaktır. Öğrenme sürecinde öğretmen merkezli öğretimin öğrencilere kalıcı öğrenme sağlamadığı inanılmaktadır. Öğrenci merkezli öğretimde ise bilgi ve beceriler, öğrencilerin öğretim sürecinde keşfettiği her şeydir. Süreç içerisinde kalıcı öğrenmenin sağlanabilmesi için öğrencinin sürece aktif olarak katılması ve öğrendiklerini tüm duyularıyla aktarması istenilir. Yaratıcı drama yönteminde, öğrenciler etkin konumda olur. Bu nedenle drama becerileri eğitimde önemli bir yere sahiptir. Bu yöntem sayesinde öğrenci geleneksel anlatı anlayışındaki etkinliğin durgunluğundan çıkacak, aktif bir konumda olacak ve öğrendiklerini deneyimleme fırsatına sahip olacaktır. Canlandırılan birçok durum, gerçek hayata ve deneyime bir ön prova sağlayacaktır. Drama gerçek yaşamdan ve deneyimlerden hareketle tasarı olabilecek birçok durumu canlandırmaktır. Drama öğrencilere beden dilini, ses kullanımını, empatiyi, vurguyu, tonlamayı, öz güven gibi faktörleri deneyimleme şansı olacaktır. Drama, dil becerilerinin etkin kullanımına olanak sağlayan, sözel olmayan iletişime fırsat veren, doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerle özgüven ve farkındalık becerilerini geliştiren bir tekniktir. Drama ezberci öğrenciler yerine yaratıcı düşünen öğrencilerin yetiştirilmesinde bir köprü görevi üstlenmektedir. Drama bu açıdan yararlanılması gereken bir yöntemdir. Doğal bir öğrenme ortamı drama etkinlikleriyle sağlanabilir. Gelişigüzellik yani doğaçlama, öğrenciye o ortamda özgürlük sağlar. Bedensel ve zihinsel açıdan motivasyonu tam olan öğrenci, her türlü öğrenmeyi gerçekleştirmeye daha çok hazır olacaktır.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak yöntem ve teknikler, öğrenme çıktılarının kalıcılığı açısından oldukça önem arz etmektedir. Dil öğretiminde kalıcılık sağlanabilmesi için öğrenci aktif hale getirilmeli ve amaca yönelik yaşantılar oluşturulmalıdır. Kullanılacak yöntem ve teknikler önemli olduğu kadar sürecin planlanmasında, yürütülmesinde eğitim ilkeleri de önemlidir. Bu nedenle yaratıcı drama yöntemi ile planlanan çalışmaların sürecinde eğitim ilkelerine, öğrenci özelliklerine dikkat

edilmelidir.

Hedeflere ulaşmak için seçilen öğretim yöntemleri ve teknikleri birer araçtır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ulaşmak istenen hedeflerin daha etkili ve kalıcı olabilmesi uygulamaya dayalı yöntem ve tekniklerinin kullanması ile gerçekleştirilmektedir. Bu tekniklerden biri olan drama yöntemini yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde verimlilik sağlayacaktır. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanıma üzerine yapılmış çalışmaların kapsamaları ve içerikleri incelenmiştir.

1.1.Problem

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, ülkemizde ve dünyanın farklı ülkelerinde yaygınlaştığı görülmektedir. Küresel değişimle birlikte bu yaygınlaşma siyasi ve ekonomik ilişkilerin dışında Türkçenin eski ve köklü bir dil olması, Türkçe öğrenen yabancı sayısının gittikçe artmasıdır. Dil öğretimi sürecinde öğrencilere bilgi aktarmak yerine beceriler kazandırmak daha faydalı olacaktır. Bu yüzden süreçte öğrencilerin etkin katılım sağladıkları teknikler kullanılmalıdır. Bu amaçla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uygulamaya dayalı yöntem ve tekniklerinin kullanmasını daha verimli olacaktır. Yaratıcı drama yöntemi bu yöntemlerden biri olduğu bilinmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde disiplinlere, ders kazanımlarına yönelik drama ve çağdaş öğretim planına uygun yaratıcı drama etkinliklerinin olmaması alanımız için ciddi eksikliklerdir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması, öğrencinin etkin katılımını sağlayan bir ortam oluşturmaya zemin hazırlayacaktır. Öğrencileri Türkçenin kullanımında etkin konuma getirmede drama yönteminden faydalanılmalıdır. Drama, bireyi merkeze alan ve öğretilmek istenilen dilin kullanımında kalıcı öğrenmeler sağlamada verimli olacaktır. Türkçe eğitimde bu teknikle ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu teknikle ilgili yeterli çalışmaların olmadığı gözlenmiştir. Örneğin Türkçe eğitimindeki çalışmalara örnek verilecek olunursa çalışmalar şunlardır: Altıntaş (2010) İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İşlenişine Yönelik Hazırlanan Drama Yönelimi Eğitim Programının İstenen Davranışları Kazandırmaya Etkisi, Güler (2008) İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği, Selmanoğlu (2009) İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Öğrenci Başarısına Etkisi çalışmaları bulunmaktadır. İlgili alan

yazın incelendiğinde yaratıcı drama yöntemi üzerine oluşturulmuş yeterli miktarda makale ve lisansüstü tez bulunmamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde lisansüstü tezlerde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili toplam 7 adet lisansüstü çalışmaya ulaşılmıştır. Sivrioğlu (2014)Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Konuşma Becerisine Etkisi, Kocabaş(2017) Hazırlıksız Konuşma Becerisinin B1 Seviyesinde Kazandırılmasına Yönelik Yaratıcı Drama Temelli Bir Süreç Önerisi, Tataroğlu(2019)Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Uygulamalarının Konuşma Becerisine Etkisi, Çınar (2019) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dramatizasyon Yöntemi ile Fiil Öğretimi, Açıkgoz(2019)Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Duyarlılığın Gelişiminde Dramanın Rolü, Kayacan(2018)Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kalıp sözlerin Kazandırılmasında Yaratıcı Dramanın Etkisi, Kılıçarslan(2014)Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Drama Yönteminin Konuşma Becerisine Etkisi ,Yabancı dil olarak Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili makalelerde toplam 12 adet çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalar şunlardır: Çınar, Genç, N. Ve Özçakmak, H. (2022) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dramatizasyon Yönteminin Fiil Öğretime Katkısı, Cullen(2021) Yaratıcı Drama Yöntemi ile Deyimlerin Öğretilmesi; Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersleri için Model Sunumu, Tüm (2010) Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Drama Tekniğinin Rolü, Gürsoy ve Arslan (2008) Rol Yapma ve Drama Etkinlikleriyle Yabancılar Türkçe Öğretiminde Motivasyonun Sağlanması, Karadağ ve Göçer(2018) Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Drama Yönteminin Akıcı Konuşma Üzerindeki Rolü, Özdemir, Özkan, De Chiara, Demir, Kara, Kınıs (2014)Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sosyal Etkinlikler: Tiyatro Örneği ve Uygulamanın Öğrenci Performansına Etkisi, Zeyrek (2020) Dil Öğretimi Çerçevesinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Özelinde Tiyatro ve Drama, Almatı (2017) Drama Yönteminin Öğrencilerin Konuşma Becerisini Geliştirmeye Katkısı, İnal(2020)Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Drama ve Öğretici Yeterlikleri, Kara ve Şihanlioğlu (2019)Yabancılar Türkçe Öğretiminde A2 Düzeyi Sözlü İletişimin Günlük Yaşamla İlişkilendirilmesinde Drama Yönteminin Kullanılması, Atış (2015) Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Drama ve Drama Çalışmalarının Önemi IBSU örneği, Çınar(2019) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dramatizasyon Yöntemi ile Fiil Öğretimi adlı makale çalışmalarıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin alan yazındaki konumu ve kapsamı oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcı drama yönteminin alandaki kapsamının ortaya koyulmasının araştırmacılara yol göstermesi açısından önemli olacaktır. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine yapılan çalışmaların durumu farklı özellikler açısından incelenmiştir. Böylece yapılan bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yaratıcı drama yönteminin alan yazındaki konumu ve kapsamını ortaya koymak ve bu alanda yapılacak çalışmalara yön göstermesi açısından önemli olduğu görülmektedir. Çalışmanın problem cümlesi “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımı üzerine Yapılan Çalışmaların Durumu Nedir ?” sorusu çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Araştırmamızın alt problemleri şu şekilde sıralanmıştır:

Araştırma kapsamında incelenen çalışmalar;

- Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan lisansüstü çalışmaların türü nedir ?
- Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı nedir?
- Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan lisansüstü çalışmaların yöntemi nedir?
- Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan lisansüstü çalışmaların desen/model seçimi dağılımı nedir ?
- Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan lisansüstü çalışmaların örneklem çalışma grubu nedir ?
- Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan lisansüstü çalışmaların örneklem seçimi dağılımı nedir ?
- Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan lisansüstü çalışmaların konularına dağılımı nedir ?
- Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan lisansüstü çalışmaların veri toplama araçları dağılımı nedir ?
- Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan çalışmaların veri analizi dağılımı nedir ?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, geçmiş yıllardan günümüze kadar yapılan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine yapılan çalışmaların betimsel analizi yapılarak eğilimlerini belirlemektir. Betimsel analiz sonunda veriler tablolastırılıp incelenen çalışmaların eğilimleri belirlenerek alanın genel yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu açıdan çalışmanın geçmiş yıllardan günümüze kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yöntemimin kullanımının genel bir özetidir denilebilir. Ayrıca geçmiş yıllardan günümüze kadar olan çalışmaların bir araya getirilmesi sonraki çalışmalara için kolaylık sağlayacaktır. Özellikle konu ve çalışma grubu belirlenirken zorlanan araştırmacılara yardımcı olacaktır. Araştırmacının ihtiyaç duyacağı bütün kaynakları bir arada bulması karşılaştırmalı olarak betimsel analizlerinin de yapılmış olması da yapacağı çalışmanın kalitesini arttırabileceği gibi özgünlük derecesini de yükseltebilir. Böyle bir çalışmanın yabancılara Türkçe öğretimi alanında ilk defa yapıyor olması da bundan sonraki çalışmalara kaynaklık edecektir.

Araştırmanın Önemi

Yaratıcı drama yönteminin alan yazındaki konumu ve kapsamını ortaya koymak ve bu alanda yapılabilecek çalışmalara yön göstermesi açısından önemli bir yere sahip olacaktır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların, alanla uğraşan araştırmacılara yaratıcı drama yönteminin hangi alanlarda kullanıldığına dair bilgi sağlayacağına, teknik çeşitliliği açısından drama tekniklerinin dil öğretiminde nasıl kullanıldığı açısından kılavuzluk görevini üstlenecektir. Yaratıcı drama yöntemi kullanımı üzerine yapılan çalışmaların alandaki durumu tespit edilerek oluşturulacak yeni çalışmaların konu, yöntemi ve grubu seçerken alternatif destek sağlayacaktır. Yapılmış çalışmaların bir arada bulunması bireylerin çalışmalarına yol gösterici olabileceği gibi yeni ve farklı bakış açılarına sahip çalışmaların ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde alan yazında yaratıcı drama yöntemiyle oluşturulan makale ve lisansüstü tezlerin sayısı az oldu tespit edilmiştir. Bu çalışma, alandaki çalışmaların yetersiz olduğunu ortaya koyarak yaratıcı drama yönteminin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde arttırılması gerektiği konusunda araştırmacıların dikkatini çekmeyi amaçlamıştır. Yapılan bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin alan yazındaki konumu ve kapsamını ortaya koymaktır.

Sayıtlar

Araştırmanın deseni ve veri toplama araçları araştırmanın amacıyla uyumlu olduğu varsayılmıştır.

1.3.Sınırlılıklar

Çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yaratıcı drama yöntemiyle ilgili üzerine oluşturulmuş lisansüstü çalışmalarla sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Yaratıcı Drama: Doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerle bir temayı veya olayı canlandırarak bir gruptaki bireylerin deneyimlerini ortaya çıkarılmasıdır (Adıgüzel, 2006: 32).

Dokümantasyon: İncelenecek konu hakkında bilgi veren her türlü yazılı materyale doküman denir (Balcı,2006:180).

Doküman Analizi: İncelenen konu ile ilgili olgu ve olaylara ilişkin bilgileri içeren yazılı dokümanların incelenen çalışma kapsamında toplanması ve analizine doküman analizi denir (Karataş, 2015: 72).

2.LİTERATÜR ÖZETİ

Araştırma yaratıcı drama yönteminin kullanımı ve betimsel analizi kullanıldığından literatür bu alanlar çerçevesinde taranmıştır. Literatür boyunca, incelenen çalışmalarda betimsel analiz ve eğilimlerini belirlemeye çalışılmamıştır. Bu bağlamda, incelenen araştırmaların alanda genel bir tespit sağlayacağı sağlayacaktır. Yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili farklı alanlarda drama yönteminin çeşitli alanlarda uygulanabileceği görülmektedir.

Pek çok farklı alan ve meslek grubu kendi alanlarında dramayı kullanmakta zorluk çekmedikleri ve derslerinde kullandığı, yöntemin derse verimlilik sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Literatürden elde edilen genel bir sonuç olarak drama yönteminin uygulanan grubun seviyesi ve alanı ne olursa olsun çalışma sonuçlarında verimlilik sağladığı söylenebilir. İncelenen tüm çalışmalarda; incelenen tezlerin yüksek lisans, doktora veya her ikisi birden olduğu görülmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde böyle bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Literatürde, yaratıcı drama yönteminin kullanımı üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerde ve makalelerde eğilimleri belirlenmeye çalışılmamıştır. Bu bağlamda, incelenen araştırmaların alanda genel bir tespit sağlayacaktır.

2.1.İlgili Araştırmalar

Literatüre bakıldığında ilgili alanyazında yapılan çalışmalar şöyledir:

Aldağ, (2010), ” Yaratıcı Dramanın Dil Öğreniminde Motivasyonu Artırma Üzerindeki Etkisi” yaptığı araştırmada yaratıcı dramanın devlet ilköğretim okullarında yabancı dil olarak İngilizce öğrenen öğrencilerin motivasyonunu artırma üzerindeki etkilerini araştırmayı amaçlamıştır. Sonuç olarak, yaratıcı dramanın motivasyonu arttırmada ve konuşma becerisini geliştirmede önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Sağlamel, (2009), “Konuşma Derslerindeki Dil Kaygısını Azaltmada Yaratıcı Dramanın Rolü Üzerine Deneysel Bir Çalışma ve Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Dil Kaygısına Dair Tutumları“ adlı araştırmasında, Karadeniz Teknik Üniversitesinde Yabancı Diller

Yüksekokulundaki konuşma dersindeki kaygı durumunu azaltmak için drama yönteminin kullanımı üzerine çalışmıştır. Sonuç olarak çalışmaya katılan öğrencilerin kaygı durumlarında azalmalar meydana gelmiştir.

Topaloğlu, (2016), “İngiliz Dili Eğitimi Sınıflarında Yaratıcı Drama Yoluyla Kültürlerarası Eleştirel Farkındalığın Artırılması “ adlı araştırmasında yabancı dil olarak İngilizce öğrenen öğrencilerin uluslararası gereklilikleri karşılayabilmek için yaratıcı drama yoluyla kültürler arası eleştirel farkındalığa nasıl ulaştıkları incelenmiştir. Çalışmada İngilizce Öğretmenliği bölümü üçüncü sınıftaki 30 öğrenciyle çalışılmıştır. Çalışmadan çıkan sonuç ile küreselleşen dünya şartlarına uyum sağlama bilmesi için kültürel farkındalığa yönlendirilmiştir.

Terzier, (2012), ” İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Haznelerini Geliştirmede Yaratıcı Dramanın Bir Öğretim Stratejisi Olarak Kullanılması” adlı araştırması dört bölüm şeklinde çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı ilköğretim okullarındaki 7. ve 8. sınıflardaki öğrencilerine kelime öğretirken yaratıcı dramanın etkisi araştırılmıştır.

Yoğurtcu, (2015), “Ortaokul Din Kültürü Ahlak Bilgisi Dersinde Uygulanan Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Din Kültürü Ahlak Bilgisi Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi” yılında yapmış olduğu araştırmaya göre Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak öğrencilerin derse karşı tutumlarının etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Kurnaz, (2021), ” Türkiye’de İlkokul Düzeyinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yöntemi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Analizi “ adlı çalışmasında ilkokul düzeyine yönelik yapılan lisansüstü çalışmaların eğilimleri ortaya çıkarmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında 75 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu lisansüstü tezler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmada tezler yazıldıkları yıl, türleri, yöntemleri, örneklem seçimi, örneklem grubu, çalışma konuları, veri toplama araçları, veri analizlerine göre sınıflandırılarak analiz edilmiştir.

Samsa, (2020), “ Türkiye’de Yaratıcı Drama ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezleri ” adlı çalışmasında günümüze kadar olan yapılmış yaratıcı drama alanındaki yüksek lisans

tezlerini içerik analizi yöntemiyle analiz ederek yorumlamıştır. Araştırma kapsamında toplam 205 tane yüksek lisans tezine ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler doküman analizi yöntemiyle bulunmuş ve tez sınıflandırma formu kullanılarak içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Özbey ve Sarıkaya, (2019) , “ Türkiye’de Drama Yöntemi ile Yapılan Çalışmaların Etkililiğinin İncelenmesi ” Bu çalışmada meta analiz çalışması yapılmıştır. Drama yöntemiyle yapılan çalışmalar çeşitli değişkenler açısından meta analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmanın kapsamını 2006-2006 yılları oluşturmaktadır. Bu çalışmada 172 tane lisansüstü çalışma incelenmiştir. Araştırma sonucunda drama yönteminin etkisinin pozitif yönlü olduğu tespit edilmiştir.

Calp ve Seçgin, (2019) , “ Türkiye’de Yaratıcı Drama Yöntemiyle Yapılmış Çalışmalara Betimsel Bir Analiz “ adlı çalışmasında betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında toplam 151 tane teze ulaşılmıştır. Araştırma çeşitli değişkenlerden açısından incelenmiş ve en çok akademik başarı ve tutum öne çıktığı görülmüştür. Yaratıcı drama yönteminin derslere olan etkisine bakıldığında en çok Fen ve Teknoloji dersinin incelendiği sonucuna ulaşılmıştır.

3.KURAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Yabancı Dil Öğretimi

Anadilleri farklı olan iki insanın duygu ve düşüncelerini paylaşabilmesi için minimum birinin ötekini dilini anlayabilmesi ve karşısındaki insanın anlayabileceği şekilde konuşması gereklidir. Bu şekilde iletişime geçilir, birey kendini ifade edebilir ve geri dönüt alabileceği bir iletişim gerçekleşebilir. İnsanlar çok eskiden beri farklı ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yabancı dil öğrenme gereksiniminde bulunmuşlardır. Yabancı dil öğrenirken farklı yöntem ve tekniklerden faydalanılmış ve öğrenilmiştir. Ticari, kültürel, eğitim, dini ihtiyaçları karşılamak yabancı dil öğrenmenin belli başlı amaçlarıdır. Bu amaçların karşılanması yani doğru bilgiye ulaşabilmek için yabancı dil öğretiminin iyi yapılması gerekir.

Dünyada bir iletişim aracı olarak bilinen yabancı dil, bireylerin yabancı dil öğrenme ihtiyacını arttırmaktadır. Yabancı dilin öğrenilmesinin önem kazanmasında toplumsal ve kültürel değişimler, günümüz şartlarının avantajlarından faydalanma isteği (Acar ve Demiral, 2002) ile ticaret ve ulaşım imkânlarının artmasıyla insanların yabancı dil öğrenme istekliliğinin artması (Gömleksiz ve Elaldı, 2011) etkili olmuştur. Araştırmalar, Sanayi Devrimi'nin etkisiyle Avrupa'da meydana gelen ekonomik, siyasi, toplumsal, teknolojik gelişme ve değişimlerin yabancı dil öğretiminin yaygınlaşmasında etkili olduğunu göstermektedir (Gömleksiz ve Elaldı, 2011) . Buradan da anlaşılacağı gibi insanların amaçlarına ulaşabilme isteği yabancı dil öğrenme gereksinimi ortaya çıkarmıştır.

Teknolojik gelişme ve değişimlerin etkisiyle dünyanın küresel bir köy haline gelmesi (Yürekli, 2004; Sarıoğlu, 2005; Tosun, 2007; Ekinci, 2010; Arslan ve Coşkun, 2012) , iş hayatında çalışan ararken yabancı dil beklentisinin çok yüksek olması (Genç, 2012) , yabancı dil öğrenmenin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Birey kendi ana dilinden farklı olarak öğrendiği yabancı dilde, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için belli bir seviyede yabancı dil öğrenmesi faydalı olacaktır.

Kültür öğrenmenin en etkili yollarından biri de yabancı bir dil öğrenerek, farklı bir kültürün öğrenilmesi ve algılanmasıdır (İşcan, 2014) . Birey yabancı dil ile başka kültürün dokularını öğrenir. Farklı bir dille düşünmeyi öğrenir. Bunun sonucunda birey, kendi kültüründen farklı bir kültürün bakış açılarını ve dünya görüşlerini kazanarak iki kültür arasındaki benzerlikleri farklılıkları karşılaştırabilmesi mümkün olacaktır.

Yabancı dil öğretiminde ihtiyaç analizi bireyin dili neden öğrenmek istediği ve nerede nasıl kullanacağını belirlenmesiyle tespit edilmektedir (Akbulut ve Başar, 2016: 1017) . Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, bireylerin başarıya kolay ulaşabilmesi açısından öğretim yöntemlerine başvurulmaktadır.

Çağdaş dil öğretiminde amaç öğrenen bireylerin dili, bağlamına uygun biçimde kullanabilmeleri ve etkili iletişim becerilerini güçlendirebilmeleri aynı zamanda geliştirebilmeleri olarak belirtilmiştir (Yılmaz ve Dilidüzgün, 2019: 23). Öğretici, dil öğrenme yaklaşımında birbirinden farklı yöntemler de kullanabilir ve aynı zamanda kullanacağı yöntemlerle öğrencilerin ufkunu açabilir, motivasyonunu arttırabilir ve öğrenen bireylerin dikkatlerini çekerek öğrenmeyi kalıcı hale getirebilir. Drama, bireyi merkeze alan ve bireyi gönüllülük esasları çerçevesinde uygulamaya dâhil eden yöntem bir süreci olarak tanımlanabilir.

Küreselleşen dünyada yabancı dil ya da dilleri bilmek ne kadar önemli ise öğreticinin öğretme, öğrencinin öğrenme yolu da o derece önemli olduğu bilinmektedir. Küreselleşmeyle birlikte birçok açıdan gelişmiş olan Avrupalı devletler tarafından dil öğretiminde kriter belirleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği kurulduktan sonra dil öğretiminin birlik sağlanması yolunda 1971’de çalışmalara başlanmıştır. Bu çalışmalar 2001 yılında bitmiş ve Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni dil eğitimine dâhil edilmiştir. Bu hazırlanan çerçevede dil öğretimi için fikir birliğine varıldığına dair bir anlayış oluşturduğunu düşünen Avrupa Konseyi üyesi ülkeler, kendi dillerini öğretilirken Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ile dil öğretimlerini gerçekleştirmekte ve Çerçeve Metin’in kullanılmasının daha etkili olacağı üzerinde anlaşma sağlanmasını istemiştir. Türkiye’de bu devletler içinde aday olmasından ötürü Avrupalı ülkelerle dil öğretimi uygulamaları konusunda anlaşma sağlayabilmek için dil öğretiminde bu çerçeve metni ölçüt almasının gerekli olduğu üstünde durulmuştur. Bir başka neden ise

sömürgecilik döneminin etkili olduğu yıllarda Avrupalı devletlerin uzun hüküm sürmedikleri ülkelerde dillerini başarı ile öğrettikleri incelemelerde tespit edilmiştir. Günümüzde İngilizcenin dünya dili olması nedeniyle dil öğretiminde ABD ve Avrupalı devletlerin dil öğretim yöntemlerinden faydalanması gerektiği fikrinin ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Planlamalarda Avrupa Ortak Çerçeve Metin'inin kullanılması sağlanarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kurumlarda vereceği öğretim sürecinde bir standart olacağı ve Avrupalı ülkeler ile dil öğretimi konusunda iş birliği sağlanarak ortak görüşte olması sağlanacaktır (Kayacan, 2018 Akt. Özdemir,2012) .

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni yabancı bireylerin Türkçe dilini doğru kullanmaları, iletişim kurabilmeleri açısından dilde neleri bilmeleri ve hangi yetkinlikleri kazanmaları açısından detaylı bilgi veren ve öğretimin sınırlılıklarını belirleyen bir başvuru kaynağı olduğu belirtilmektedir (Balcı ve Melanlıoğlu, 2020:175). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnini esas alarak yürütülmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programı belirli aşamalardan oluşmaktadır.

- “1. İhtiyaç analizi,
2. Amaçların tespiti,
3. içeriğin oluşturulması,
4. Öğrenme-öğretme süreçleri,
5. Değerlendirme.” (Balcı ve Melanlıoğlu, 2020:177). Bu aşamalardan hareketle dil öğretimi gerçekleştirilmektedir.

Dil öğretiminde dil düzeyleri, insanlarda ortak paydada buluşacağı ortak bir dil öğretimi anlayışını oluşturacaktır. Örnek verilecek olursa bir yabancı dili Avrupa Ortak Çerçeve Metnine göre A2 düzeyinde olan birinin bütün dünyada düzeyin kriter standardına uygun dil becerilerine sahip olacağı varsayılır (Deniz ve Uysal, 2010) .

Ortak Çerçeve Metninde belirlenen dil düzeyleri şu şekildedir (Can 2011, Akt. Kayacan,2018) :

A Temel Dil Kullanımı: A1 Dili Tanıma

Seviyesi

A2 Ara Düzey

B Bağımsız Dil Kullanımı: B1 Eşik

Seviyesi

B2 İleri

Seviyesi

C Yetkin Dil Kullanımı: C1 Özerk Seviyesi

C2 Yetkin Konuşucu Seviyesi

3.2. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri

3.2.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi

Eski çağlardan beri Doğal Yöntem olarak bilinen ve böyle adlandırılan yöntemi göz ardı edilirse, yabancı dilin belirli bir eğitim çerçevesinde içinde bilimsel olarak öğretilmesinin ilk yöntemidir. Günlük kullanım dilini değil, dinî ve edebî metinlerin dilini öğretmeyi amaçlayan (Günday ve Aycan, 2018) bir yöntem olduğu bilinmektedir. Bu yöntemde dilbilgisi ve çeviriye odaklanmaktadır. Geleneksel yöntem olarak bilinen Dil bilgisi – Çeviri Yöntemi (Grammar Translation Method) , 19. yüzyıla kadar yabancı dil öğretiminde kullanılmıştır. Bu yöntem 20. yüzyılın başlarına kadar etkili olan Karl Plötz tarafından geliştirilmiştir (Demirel, 2012) . Öğrencilerin bir yabancı dili edebi olarak öğrenmelerinin ve kendi anadillerinin kurallarının bilmelerinin faydası olduğuna inanılmaktadır. (Ocaklı, 2008) . Okuma parçaları anadile çevrilerek işlenir. Bu yöntemde çeviri ve dilbilgisi kuralları önemlidir. Öğretmen merkezli bu yöntemde ağırlıklı olarak ders kitaplarından üretilen materyalleri kullanılmaktadır.

3.2.2.Düzevarım/Doğrudan Yöntem

Doğrudan yöntem, 1950’li yıllarda Dil bilgisi – Çeviri Yöntemine tepki olarak ortaya çıkmış ve dünyada ve Türkiye’de yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Demirel, 2012).Yöntem, ana dili edinme sürecine benzer bir şekilde yabancı dil eğitimi vermeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım Dilbilgisi-Çeviri Yöntemine tepkidir ve sözlü dil becerisinin geliştirilmesine odaklanır. Anadil kullanım hariç doğrudan hedef dilde bir yabancı dilin öğretilmesine dayanır. Hedeflenen yabancı dili gündelik dili kullanarak konuşmaya dayalı

öğretmeye çalışır. Süreçte kullanılan kitaplarda, eğitim amaçlı oluşturulmuş diyalog şeklinde metinler bulunmaktadır (Günday, 2015) .

3.2.3. İşitsel-Dilsel Yöntem

Amerikan dil bilimci Bloomfield bu yöntemi kuran kişi, davranışçı görüşlerini dil öğretimi alanına aktarmıştır. Derslerde dil öğretimi ilk olarak konuşma olduğu düşüncesinden hareketle ses çalışmalarına ağırlık verilir. Bunun sonucu olarak dil öğretiminde tekrarcı ve ezberci bir anlayışın öne çıktığı görülmüştür. İşitsel- Dilsel yöntemde; ilk önce sesletim önemlidir, konuşma becerisine önem verir. Okuma ve yazma becerilerini öğretilmesi için dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinin gerekli olduğunu savunmuştur. Yöntemin fayda sağlayacağı yanı diyalogları ezberlemek öğrencinin hata yapma ihtimalini azaltacağını düşünüldüğü için faydalı olabileceği düşünülmüştür. Örnekten kurala giderek dil öğretim süreci tümevarım yöntemiyle gerçekleştirilir. Eğitimde geleneksel anlayış özelliklerini gösteren öğretmen merkezli bir yöntem olarak bilinmektedir (Yayı ve Yaylı, 2011) .

3.2.4. Doğal Yöntem

Dilin doğal olarak öğretilmesini savunan bu yöntem, dil öğretimini ana dilin öğrenilmesi süreciyle benzerlik kurar. Dil bilgisi-çeviri yönteminin uygulamalarını etkisiz bulmuş ve ona karşı olarak doğmuştur. Sürecinin başından itibaren öğrenilen yabancı dilin konuşulmasını gerekli görmüştür. Başlangıçta öğrencilerin öğretmenlerini dinlemelerini ve öğrendikleri dili daha sonra öğrencilerden duyarak süreç işlenir. Dil öğretim sürecinde sınıfta öğretmenler tarafından öğretilen yabancı dil dışında başka bir dili konuşulmasını doğru bulmaz ve öğrencilere sürekli konuşma yaptırarak iletişim kurması tercih edilmiştir. Öğrenilen yabancı dilin, dil bilgisi kuralları açıklanmasını doğru bulmaz lakin öğrenilen yabancı dilin derste konuşulması tercih edilir. Öğrencilerin anlaşma sağlayabilmesi için basit ölçüde cümle dizilerini kurmalarını ve konuşama yaparak yabancı dilin öğretilmesi çalışılır. Bu yöntemde, bireysel farklılıklar ile yaş, öğretimde önemli görülmemiş ve her yaşta ve her eğitim seviyesinde herkesin yabancı dil öğrenebileceği görüşünü ortaya koymuştur. Dil öğretimini ana dile benzer bir yolla öğretilmesi gerektiğinin önemli olduğunu söylemektedir. Öğrencilerin yabancı dili öğrenebilmesi için konuşma becerilerini

geliştirmesi sağlanmış ve diyaloglar ile birlikte basit cümle yapıları ezberletilebileceği düşünölmüştür (Köksal ve Varışoğlu, 2014) .

3.2.5. Berlitz Yöntemi

Araştırmacılar a göre yabancı dil öğretim sürecinde dört temel becerinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) geliştirilebilmesinin gerekli olduğunu; bunun sonucunda temel becerilerin gelişimine faydalı olacak şeklinde etkinlikler aracılığıyla oluşturulmasının gerekli olduğunu savunmuştur. Bu yöntemde, sözlü dil önemlidir. Yabancı dili öğreticileri, bu yöntemde öğretecekleri dili, ana dili konuşan kişilerden seçer (Köksal ve Varışoğlu, 2014) .

3.2.6. Seçmecı Yöntem

Araştırmacılar tarafınca seçmecı yöntem bütün yöntemlerin faydalı ve en yararlı özelliklerini alıp kullandığı için bu metot için bu adlandırmayı kullanmışlardır. Öğreticiler ihtiyaç ve amaca göre dil öğreticisi kullanacağı yöntemi seçer. Örnek verecek olursak düz varımı kelime öğretiminde, dinleme ve konuşma becerilerinin kazandırılmasında; çeviri yöntemi dinleme/konuşma (kulak/dil) alışkanlığı yöntemi kullanılabileceğini söylemektedir. Süreçte dil bilgisi öğretilme sürecinde ise bilişsel yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntem öğrencileri derste pasif halden kurtararak öğrenciyi aktif olur. Öğrencilerde öğrendikleri yabancı dile karşı motivasyon yaratır ve dil öğretim sürecinde birden çok duyuyu harekete geçiren bir yöntemdir. Öğreticiler, yabancı dil öğretim sürecindeki etkinlikleri düzenlerken gösteri, soru-cevap, grup çalışmaları ve oyunlar gibi tekniklerden faydalanmaktadır. Öğrenilen yabancı dil gündelik hayatta işlevsel halde bulunması sağlanmalıdır. Sürece yeni katılan öğrenciler için çeviriden faydalanılmamalıdır. Öğrenilen dile karşı ezbercilik yerine öğrencilerin günlük hayattaki iletişim becerilerini katkı sağlayacak alıştırmaların yer aldığı etkinliklerden faydalanılmalıdır. Yabancı dil öğretiminde, özellikle somuttan soyuta, kolaydan zora doğru eğitim ilkelerinin uygulanması sağlanmalıdır (Köksal ve Varışoğlu, 2014) .

3.2.7. Telkin Yöntemi

Bu yöntemin kurucusu Georgi Lozanov'dur ve yöntemde dikkat çeken özellikler vardır. Sınıfta uygulanan etkinliklerin müzik eşliğinde (seslerle) ve öğrencilerin kendilerini özgür ve rahat olduğu bir eğitim ortamında sürecin ilerlenmesinin faydalı olacağını söylemektedir. Dikkat çeken yönü ise öğrencilerde farkındalık ve motivasyon düzeylerinin beklenen ölçüde geliştirebilmek için yoga, müzik gibi tekniklerin ritmik unsurlarından faydalanılmasının daha faydalı olacağı fikrini öne sürer. Öğrencilere doğru nefes alma alıştırmaları yaptırılır, böylelikle derse yoğunlaşacaklarını görüşünü ileri sürer. Telkin yönteminde, odaklanma ve rahat bir ortam oldukça önemlidir (Kayacan, 2018) .

Bu yöntemde kullanılan temel ilkeler şu şekilde belirtilmiştir (İşcan, 2011) :

- Dili öğrenme sürecinde öğrenci öğretmen otoritesine karşı duyduğu güven ve saygı yer aldığı bilinir. Öğrencinin öğrenme sürecinde kendini daha rahat hissedebileceği bir ortamda oluşturma fayda sağlayacağını ileri sürer. Dil öğretim Sürecinde odaklanmanın temelinde bulunmayan materyallerin de öğrenme sürecini etkilediğini söyler.
- Dil öğretim sürecinde öğrencilerin zihinsel süreçlerinde yer alan bazı psikolojik etkenler öğrenmeyi engellediğini söyler. Öğretici süreçte bu etkenlerin bilincinde olmalı ve bunları ortadan kaldırmaya yönelik stratejiler kullanmalıdır.
- Bu yöntemde özgüven öğrenme sürecinde önemlidir. Dil öğretim sürecinde öğrencilerin kendilerine duydukları güven ile öğrenme süreçleri arasında sıkı bir ilişkinin olduğunu fikrini ortaya atmıştır. Süreçte öğretici öğrencinin kendine güven duymasını ve özgüvenini aktif hâle getirmelidir. Bundan dolayı öğrencilerin hayal gücünü zenginleştirecek etkinliklerden faydalanmalıdır.
- Dil öğretim sürecinde öğretici, süreçte farklı etkinlikler kullanabilir. Çeşitlilik sağlandığı için bu etkinliklerle öğrenciler çeşitli benliklere sahip olurlar. Böylelikle öğrencilerdeki özgüveni artırır ve kendilerini daha rahat hissederler.

- Süreçteki etkinliklerin seçilmesinde öğrencilerin gündelik yaşantılarında var olan durumlar seçilerek bu sayede yaşantı sağlayıp öğrenebilecekleri kısa günlük hayattan diyaloglara yer verilmelidir.
- Dil öğretim sürecinde öğretici, süreçte her ne kadar düz anlatım tekniğinden faydalanarak dil bilgisi, kelime ve gramer bilgisini anlatıyor olsa da öğrenme sürecinin önündeki engeller yok edilerek öğrenci teşvik edilmeye çalışılmalıdır.
- Dil öğretimi sürecinde öğrencinin zihinsel olarak kendini rahat bir ortamda hissetmesi, potansiyel olarak dinleyerek öğrenme sürecine katkı sağlayacaktır. Öğrencinin dinleyici konumunda olduğu öğrenme sürecinde bilinç/bilinçaltı ayrımı çok net değildir. Bu durumun olması öğrenme sürecinin daha etkili gerçekleşmesi anlamına gelir.

3.2.8. Sözlü Yöntem

Genellikle öğretmenler tarafından en fazla kullanılan ve konuşmaya dayalı bir yöntem olarak bilinmektedir. Ekonomiklik açısından öğrenme sürecinde kalabalık sınıflarda bilgi vermek, öğrencileri ikna etmek, eğlendirmek ve konuları belirsizlikten kurtarmak amacıyla tercih edilmektedir. Genel olarak tüm tekniklerde uygulanma aşamasında derse dikkati çekmede, öğrencileri güdülemede, konular arasında geçişler yapmada, konunun önemli noktalarını ifade etmede ve özet etkinliklerinde bu yöntemden kullanılmaktadır. (Sünbül, 2011) .

3.2.9. Sessiz Yol Yöntemi

Gattegno tarafından kurulan bu yöntem süreçte öğrencilerin aktif olduğu bir yöntem olarak bilinmektedir. Bu yöntemde öğretici sınıfta sessiz kalarak öğrencilerin bir şeyler üretmesini, keşfetmesini sağlanmasını ister. Renkler bu yöntemde önemlidir renklerden süreçte faydalanılır. Genellikle bu yöntemin uygulandığı sınıflarda öğrenci, öğretmenin vermiş olduğu bilgiyi ihtiyaç duyduğu anda zihninden geri çağırabilirse ya da zihninde tasarlarsa öğrenmenin gerçekleşeceğini savunur. Öğrenci için öğretim süreci, bu yöntemde dikkat çekici bir ortamda gerçekleşmesi beklenmektedir. Öğrenci, yeni bir dil öğrenirken problem çözme, yaratıcı düşünme ve keşfetme becerilerini kullanmaktadır. Dikkat çekmek için materyallerin görsellerinden renklerin dikkat çekiciliğinden yararlanmaktadır. Amaç bu yöntemde, öğrencinin aktif olarak öğrenmesidir. Bilgiler öğrenciye hazır olarak verilmez ve tekrarlanmaz. Sorumluluk görevinin öğrencide olduğunu söyler. Bu sebeple

öğrenici her zaman tetikte olmalı fiziksel ve zihinsel olarak hazır niteliğinde beklemesinin gerekli olduğunu söylemektedir (Köksal ve Varışoğlu, 2014) .

3.2.10. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi

Yabancı dil öğretiminde TFT yöntemi dil girdisine dayalı etkinliklerle yabancı dil öğretiminde kullanılan pek çok yöntemden ayrılmaktadır, dil edinimi kazandırmayı amaçlamıştır. Dersler fiziksel etkinliklere verilen sözlü emirler aracılığıyla işlenmektedir. İlk önce dinleme becerisini, daha sonra herhangi bir baskı olmadan daha rahat bir ortam sağlanarak sözlü anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik bir yöntemdir (Yavuz, 2011) .

Bu yöntem Asher tarafından geliştirilmiştir, yabancı dil öğretimi sürecinde öğrencinin sözlü anlatım becerilerini geliştirmeden önce anlama becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara yer vermek önemlidir. Asher'e göre çocukların ilk dil edinimiyle yabancı dil öğrenimi arasında benzerlik vardır. Dil ediniminde çocuklar, sözlü anlatıma başlamadan önce alıcı dille aldıkları istek veya emirlere (otur, kalk, ye, iç, buraya gel vs.) fiziksel tepkiler vermektedirler. Asher'e göre yabancı dil öğretimi çocukların ilk dil edinimi süreci gibi olmalıdır. Yabancı dil öğretimi sürecinde anlama becerileri geliştirilmeden sözlü anlatımın öğretilmemesi gereklidir. Bunun gerçekleşmesini sağlamak için dinleme becerisinden faydalanılması gereklidir. Dinleme yoluyla kazanılan beceriler diğer beceriler için bir araç görevini üstlenmektedir. Bu yöntemin amacı konuşma becerilerini geliştirmesini sağlamaktır. (Köksal ve Varışoğlu, 2014) .

3.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Teknolojik gelişmelerle değişen dünya ile birlikte artan rekabet yabancı dil öğrenmenin ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Küreselleşmeyle birlikte siyasal, bilimsel, ticari, kültürel, sanatsal vb. birçok alanda yabancı dil öğrenmenin giderek önem kazanması; yabancı dil öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Öğrenici için yeni bir dil öğrenme, kendi diline yabancı olan dili daha iyi tanıyabilmeyi istemesi ve o dili kullananlarla iletişim kurabilmesi için yabancı dil öğrenme istekliliğini ortaya çıkarmıştır. Dünyada Türkiye'nin farklı dünya ülkeleriyle ilişkilerin artması bireylerde Türkiye'yi daha yakından tanıma isteği, Türkçeyi öğrenme isteğini ortaya çıkarmıştır. Türkçe çağdaş diller arasına girmiş, yurt dışında ve

Ülkemize çeşitli programlarla gelen yabancılar tarafından öğrenilen bir dildir.

Dil, çok yönlü bir iletişim sistemidir. İnsanlar var olduğu andan itibaren kendisi dışındaki diğer insanlarla iletişim kurmuşlardır. Diğer diller gibi Türkçe de Türklerin yaygın olarak yaşadıkları yerde tarihsel süreç içerisindeki olaylara paralel bir şekilde öğrenilmiş ve öğretilmeye çalışılmıştır. Türkler, tarih boyunca diğer kültürlerin dillerini hem etkilemiş hem de bunlardan etkilenmiştir (İşcan, 2014) .

Yabancı dillerin ne zaman oluştuğuna dair net bilgi verilmemektedir. Fakat yabancı dil olarak Türkçe, tarihin bilinen ilk zamanlarından itibaren zengin ve gelişmiş dil olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir. Aynı zamanda ilk örneklerinde ise Kaşarlı Mahmut'un Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazdığı Divan Lugati't-Türk adlı eseri karşımıza çıkmaktadır (Ger ve Moğul, 2011: 798) . Yabancıların Türkçeyi ğrenmeyi istemesiyle ve ihtiyaç haline gelmesiyle birlikte yabancı dil olarak Türkçe ğretimi alanı doğmuştur.

Çok eskiden beri insanlar farklı nedenlere bağlı olarak yabancı dili ana dili dışında öğrenmek istemişlerdir. Zamanla bu ihtiyaç Yabancı Dil ğrenimi alanının ortaya ımasını sağlamıştır. ğreniciye yabancı dil öğrenerek, ana dili dışında başka bir dil ve kültürle tanışması mümkündür (Barın ve Güzel, 2013) .

Çok eskiden beri birçok yabancı birey farklı nedenlerden dolayı Türkçeyi öğrenmek istemiştir. Alanın önemli hocalarından biri olan Benhr, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen bireylerin neden öğrenmek istediklerine dair anket uygulamış ve uyguladığı anket sonuçlarından yola çıkarak nedenlerini şu şekilde gruplandırma yapmıştır:

1. Üniversite eğitimi için Türkçe ğrenenler
2. Mesleki amaçlı Türkçe ğrenenler
3. Diğerleri

nc grupta yer alan bireyler ise daha çok ev hanımları, Eşi Türk olan ve turistik amaçla gelen ve bu arada dilimizi öğrenmeye çalışanlardır (Barın ve Güzel, 2013) . Türkçenin revaçta olduğu bir dönemde özellikle yurt içi ve yurt dışındaki ğretim faaliyetlerinin

nitelikli bir kimliğe bürünmesi için çalışmalar artarak devam etmektedir.

Türklerin İslamiyet'in kabulünden sonra diğer kültürlerle tanışma fırsatı bulmuşlardır. Bu noktadan sonra yabancılar Türkçeyi öğrenme isteği duymuşlardır. Yabancılar Türkçenin öğretimi konusunda yazılan ilk eser olma bakımından önem teşkil eden Kaşgarlı Mahmut'un 1072-1074 yılları arasında Türkçenin zenginliğini anlatmak için yazmış olduğu Divânu Lûgati't-Türk'tür (Barın, 2004) .

Türk diline katkıları büyük olan Kaşgarlı Mahmut Divânü Lugâti't-Türk'ü Arapça karşı Türkçenin ne kadar zengin bir dil olduğunu kanıtlamak için yazmış, İslam halifesine eserini sunmuş ve Türkçenin zenginliğini ortaya koymuştur. Bu eserin girişinde dille ilgili bir hadise yer vermiş; bu hadis ise Hz. Muhammed'in "Türk dilini öğreniniz çünkü onlar için uzun sürecek bir hâkimiyet vardır." hadisidir. Bu hadisten yola çıkmış hadisin kanıtlatılabilir olması durumunda Türk dilini öğrenmenin gerekli olduğunu, yanlış bilgi veren bir hadis olması durumunda ise aklın böyle bir fikri öğrenilmesinin gerekli olduğunu emrettiğini dile getirmiştir (Altuğ, 2009) .

Divânü Lugâti't-Türk'ün yazılma amacıyla aynı amacı taşımasalar da tarihi süreç boyunca Türkçe öğretimi ve Türkçenin zenginliğini ortaya koyan çeşitli kitaplar ve sözlükler bulunmaktadır.(Türkçenin Farsça'dan üstün olduğunu anlatan Muhakemetü'l-Lugateyn, Kıpçaklara ait olan Codex Comanicus, Abu Hayyan Muhammed ibn Yusuf tarafından yazılan Kitabü'l-İdrak li-Lisani'l-Etrak, Mısır'da Araplara Türkçeyi öğretmek için yazılan Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugâlî, Kıpçak Türkçesiyle yazılmış, yabancılar Türkçe öğretmeyi amaçlayan Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lugati't-Türkiyye, Memluk- Kıpçak dönemi'nde Araplara Türkçeyi öğretmek için yazılmış Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lugâti't-Türk ve'I-Kıfçak, El-Kavânînu'l-Küllîyye Li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye, Ed-Dürretü'l-Mudiyye Fi'l-Lügati't Türkiyye) (Büyükkiz, 2013) . Türkçe öğretimi için çeşitli kitapların oluşturulması Türkçenin öğretiminin gelişiminin takibi hakkında bilgi sunma açısından önemlidir.

Osmanlı döneminde coğrafi büyüklük hesaba katıldığında Türkçe, çoğu yerde konuşulur bir dil haline gelmiştir. Osmanlı Devleti zamanında Avrupalıların Türkçeyi öğrenme istekleri giderek artmıştır. Avrupalıların Osmanlı Devleti içinde gerek siyasi gerek bilimsel

amaçlı çalışmaları yakından takip etme isteği bu talebi doğuran sebeplerin başında gelmektedir. Bundan sonraki dönemlerde Türkoloji alanında çalışmaya başlayan bilim adamları sayesinde birçok araştırmacı Türkçeyi öğrenmiş ve bu dile hizmet etmiştir. Örneğin Orhun Kitabelerini çözen Tohmsen olmuştur (Erdem, 2009) .

Cumhuriyet döneminde Türkçenin yabancılara öğretim işini üniversiteler almıştır. Bu süreçte birçok eser kaleme alınmıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında ortaya koyulan bu eserlerin yanında sistemli bir şekilde Türkçe öğretimine katkı sağlayan kurumlar da vardır. Nitekim 1984 yılında Ankara Üniversitesi TÖMER'in ardından başka Türkçe Öğretim merkezleri de açılmaya başlamıştır. Ege Üniversitesi TÖMER, 1984 yılında açılan Gazi Üniversitesi TÖMER bu alanda hizmet etmeye başlamıştır (Büyükkız, 2013) .

Yabancılara Türkçe öğretimi 21. yüzyılın ikinci yarısında başlamış ve Türkiye'de önemli bir siyasi politika oluşturmuştur. 1991 yılından bu yana Milli Eğitim Bakanlığı, programları (öğrenci programları) aracılığıyla farklı eğitim düzeylerindeki (lise, üniversite ve lisansüstü eğitim) gençlerin Türkçe eğitimi için Türkiye'ye getirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca aynı aileden gelen öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinin, kültürünü ve eğitim sistemini anlamalarının önemli olduğu vurgulanmıştır. Bir diğer önemli nokta ise farklı üniversitelerde lisansüstü ve doktora eğitiminde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinin başlamış olmasıdır. Üniversitelerde kurulan Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) ve Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), öğretmenlerin yabancılara Türkçe öğretimi için kitap koleksiyonu hazırlama ihtiyacını gidermeye başlamıştır (İşcan, 2014) .

Devlet politikası olarak yabancılara Türkçe öğretimi son on yılda ciddi anlamda önem kazanmıştır. TİKA, TÖMER, MEB, Bakanlıklar arası ortak kültür komisyonu gibi kurumların üstlendiği amacı tek başına üstlenmeye çalışan Yunus Emre Enstitüsü'nün kurulması bunu destekler mahiyettedir (Yıldız ve Tunçel, 2014) .

Günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaşanmış olan gelişmelere bakıldığında Türkçe öğretiminin bir devlet politikası yapılmaya çalışılmaktadır. Buna somut olarak delil gösterecek olursak bu politikanın en büyük kanıtı ise 2009 senesinde kurulan Yunus Emre Enstitüsü ve 2016 senesinde kurulan Maarif Vakfı'nın olduğu bilinmektedir. Bunlara

ayrıca Ankara Üniversitesi bünyesinde tarafınca 1984'te kurulan Ankara TÖMER'e, bugün üniversiteler altında tahmini olarak 85 TÖMER'in kurulması alandaki gelişmelerin ilerlediği ve devlet tarafınca desteklendiği bilinmektedir. Bununla beraber alanda meydana getirilen bilimsel niteliği olan çalışmalarında başladığı ve arttığını ve alanda çalışan öğretmen sayısının da arttığı bilinmektedir. Günümüzde Türkiye'de üniversiteler altında kurulan merkezlerin sayısı 85'in üstünde olduğu bilinmektedir. Yunus Emre Enstitüsü tarafınca 37 değişik ülkede oluşturulan toplam 44 merkezde halen faal bir halde Türkçe öğretime devam edilmektedir (Boylu ve Başar, 2016) .

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin belirli bir sistem ve program dâhilinde öğretilmeye geçilmesinin 1984'te Ankara Üniversitesi Türkçe öğretim merkezinin açılmasıyla başladığı belirtilmektedir (Balcı ve Melanlıoğlu, 2020:174) . Devamında TÖMER, Yunus Emre Enstitüsü veya Maarif Vakfı gibi Türkçe öğretim merkezleri yaygınlaşmıştır.

Yabancılar Türkçe öğretiminde son on yılda önemli ilerlemeler kaydedilmiş ve konu "Türk Soylularına Türkçe Öğretimi" ve "İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi" gibi alt disiplinlere ayrılmıştır. Ayrıca TÖMER'ler Türkiye'nin hemen her ilinde üniversite kurumları bünyesinde kurulmuştur. Yunus Emre Akademisi tarafından Türkiye dışında Türkçe öğretim merkezlerinde, özel dil kursları verilmektedir. 40'tan fazla Türk kültür merkezi ve Türkoloji bölümünde yabancı dil olarak Türkçe öğretildiği bilinmektedir (Kana, vd., 2016) . Üniversiteler bazında baktığımızda ise Yabancılar Türkçe öğretimi ile ilgili birçok yüksek lisans ve doktora ana bilim dalları açılmış ve çok sayıda yüksek lisans ve doktora çalışmaları yapılmaktadır. Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi gibi üniversiteler de ana bilim dalları bulunmaktadır. Bu bölümlerde yüksek lisans eğitimi verilmektedir. Yabancılar Türkçe öğretimi alanında doktora eğitimi verilmektedir.

3.4. Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Drama

Yapılandırmacı anlayışta etkinliklerin ana merkez noktası öğrencidir. Planlama bu şekilde oluşturulduğunda öğretici, süreçteki uygulamaları düzenleme ve uygulamaları yönetme görevindedir. Öğrencilerin görevi ise uygulamaları yapmaları; dört temel beceriyi işin içine katarak (dinleme, konuşma, okuma, yazma) öğrenmenin gerçekleşmesidir. Bundan dolayı Türkçe dersindeki etkinliklerinde oyun oynayarak, aktif bir biçimde derse katılmalarını

sağlayan yaratıcı drama yöntem ve tekniklerine yer verilmesi önemlidir (Aykaç, 2009) . Günümüzde öğrenme sürecinde öğretmenin aktif olduğu öğretmen merkezli eğitim anlayışına karşı öğrencinin aktif olduğu öğrenci merkezli öğretimin daha faydalı olacağı birçok araştırmayla ortaya konulmuştur. Öğrencinin etkin olabilmesini sağlayabilmek için öğrendiklerini yaparak ve yaşayarak öğrenmesinin sağlanması gereklidir. Bunun için rol oynama, drama teknikleri eğitimde öğrenciyi aktif hâle? getirdiği için önemli bir yere sahiptir. Böylelikle öğrenciler geleneksel anlatım etkinliklerinde olduğu gibi pasif durumunda olmayacaktır. Bu yöntemle birlikte etkin bir konumda olacak ve canlandırmalar yapacaktır. Y yaparak yaşayarak öğreneceği için öğrendiklerini özümseyip belleklerinde daha kalıcı bir öğrenme süreci geçirecektir.

Günümüzde Yabancılar Türkçe öğretimi alanında birçok ülkede Türkoloji bölümlerinde, Türkçenin öğrenildiği farklı kurumlarda öğretime kolaylıklar sağlayacak yöntem arayışları devam etmektedir (Akarçay, 2002) . Dil öğretiminde bu yöndeki arayışların temel amacı, dili anlaşılır biçimde kalıcı öğretmeyi hedeflemişlerdir. Kalıcı öğrenmelerin oluşabilmesi için öğrencilerin merkeze ve süreçte etkin olduğu yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Bu tekniklerden biri de drama tekniğidir. Yaratıcı drama yöntemiyle kalıcı öğrenmelerin oluşması daha kolay olacaktır.

Dünya hızla değişmekte ve eğitim alanındaki gelişmeleri anlayan, kendisine verilen görevleri yerine getirilebilen ve öğrenme sürecinde kendi görevlerinin farkında olan öğrenciler gerekmektedir (Erdem ve Demirel, 2002) . Bu sebepten ötürü ezberci anlayışının savunduğu bilgiyi ezberleme yerine bilgiyi uygulayabilen, bilginin doğru olup olmadığıyla ilgili sorgulamalar yapan, sorunlara çözüm bulabilen öğrenciler yetiştirmek gerekli olmuştur (Gün, 2012) . Drama sürecinde iletişim kurmak gereklidir. Drama etkileşime dayalıdır, bu yüzden Türkçe öğretilirken bu teknikten faydalanılmadır. Dil öğretim sınıflarında yaratıcı drama yöntemine yer verilmesiyle iletişim kurma bir çeşit oyuna dönüşecek ve öğrenci öğrendiği dile karşı motivasyonu artacaktır. Ayrıca süreçte öğrenci aktif konumda olacağı için kalıcı öğrenmelerin oluşacaktır. Öğrenci yaparak-yaşayarak öğrendiği için unutmanın etkisi de az olacaktır.

Yaratıcı drama, yaratıcılık özelliğini geliştirmek ve oyun yoluyla düş gücünü harekete geçirmek için bireylerle gerçekleştirilen eğitim etkinlikleridir. Yaratıcı drama aracılığıyla birey

güçlerini sınavabilecek, atılıma geçebilecek, kendi çizdikleri sınırlar içinde rekabet edebilecek; bu nedenle yaratıcı dramının toplumsallaşma sürecinde de önemli bir etmen olduğu ortaya çıkarmaktadır(Sağlam, 2004) .

Anşin'e (2006) göre öğreticinin rolü bilgiyi, öğrenenlere olduğu gibi aktarmak yerine, o bilgiden nasıl faydalanacağını öğretmenin gerekli olduğu üzerinde durmuş; bundan dolayı öğretici adayların derslerde öğrenciyi harekete geçirecek oyun, diyalog, tiyatro vb. yöntem ve tekniklerinden faydalanmalarının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu sayede etkin ve donanımlı olmalı gerekliliğinin önemi üzerinde durulmalıdır. Güzel ve Barın'a (2013) göre yabancı dil öğreticisi, “günlük yaşam alanlarını işe katarak diyalogları bu yönde oluşturmali ve bu diyaloglardaki söz varlığı ürünlerini(kalıp sözleri) öğrencilere yaparak yaşayarak model olunmalıdır. Öğretimi sürecinde bir tiyatro oyuncusu gibi rol yapabilmeleri olanak tanınmalıdır”. Yaratıcı drama yöntemi, günlük hayat yaşantılarını öğrenciye bir ön prova şeklinde vermesini sağlayacaktır. Öğrenci bu sayede öğrendiği dille etkileşime geçtiğinde zorlanmayacaktır.

Orta Çağ'dan beri dil öğretiminde kullanılan drama hedef dili ve dili etkileyen kültürü tanımada önemli bir araç olduğunu vurgulamaktadır (Tüm, 2010) . Yazılı metinden hareketle farklı roller içinde öğrencilere, canlandırmalara yer verilmektedir. Bu sayede öğrenciler farklı rollerin tanınmasında yani öğrenilen kültürde yer alan toplum bireylerini tanıma fırsatını yaşayarak öğrenebileceklerdir. Öğrencileri hem zihinsel hem bedensel açıdan harekete geçirerek dilsel gelişimlerine de katkı sağlayacaktır. Öğrenilen dile ve kültüre olan farkındalıkları arttıracaktır.

Yabancı dil öğretiminde dramının kullanımıyla öğretmen ve öğrenci rollerinde birçok değişiklik getirmiştir. Drama, geleneksel eğitim anlayışındaki merkezdeki öğretmenin yerini öğrenciye bırakmıştır. Geleneksel eğitim anlayışının aksine öğrencilere daha özgür daha rahat bir ortam sağlamıştır. Özellikle öğretmenin rolünün değişmesiyle öğrencilerin öğrenmeye güdüleyici bir etkiye sahip olmuştur. Çünkü yaratıcı drama yönteminde öğretmen, bilgiyi doğrudan veren kişi değil; öğrencileriyle öğrenen etkinliklere katılan oyunlar oynayan kişidir. Öğretmenin görevi sadece eğitim ortamında tam kontrolü sağlamak değil, öğrencilere neyi nasıl yapması gerektiğini öğreten kişidir. Öğrenciler öğretmenin hayali bir durumla nasıl başa çıktığını izleyerek de öğrenebilir. Bu sayede

öğrenciler kendilerini daha etkin daha özgür hissedebilecekleri bir ortamda yanlış yapmaktan korkmadan öğrenilen yabancı dili daha rahat kullanabileceklerdir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımı ile öğretmenin rolünde değişiklikler olduğu kadar öğrencilerin rolünde de değişiklikler olacaktır. Düşüncelerini açıklamaktan çekinmeyen, iletişim kurmaya istekli olan öğrenci tipini ortaya çıkaracağını çıkaracaktır. Yaratıcı drama yönteminin kullanılması ile birlikte öğrenciler eskisinden daha fazla etkileşime girecekler. Böylelikle kendilerini ifade etme konusunda daha etkin konumda olacaklardır. Yeni bir dil öğrenme, öğrencilerin bilenen rollerin yanı sıra yeni roller tanınmasına imkân sağlayacaktır. Dil öğrenenler, hem mevcut rollerini tekrar düşünmeye hem de yeni rollerini araştırmaya teşvik edecektir. Dil öğretmenin sorumluluğu, öğrencilere yeni bir dilde kendilerini ifade etmenin yolunu bulma aşamasında yol göstermektir. Dil öğretimi; sadece dilin dil bilgisi öğretiminin öğretimi olduğu düşünülmemektedir. Dil öğretimi kültür öğretimi, beceri öğretimi, yaşamda karşılaşılan durumlara karşı mücadele öğretimidir. Yaratıcı drama yöntemi dilin tüm olanaklarını kullanarak yaşamda karşılaşılabilecek durumlara karşı baş edebilme imkânı sunacaktır. Öğrenciye günlük hayatta yaşanan durum ve yaşantıları ön prova olarak verilirse öğrenci bu sorunlarla karşılaştığında sorunun çözümünü çok daha kolay çözebilecektir. Ön provalardan kasıt yaratıcı drama yönteminin kullanılarak öğrencinin öğrendiği dilde yaşam problemlerine karşı hazırlıklı olmasını sağlamaktır. Yaratıcı drama yönteminin kullandığı birçok teknik vardır. Bunlardan faydalanılarak verimli öğrenme ortamları oluşturulması yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkı sağlayacaktır.

Yaratıcı drama uygulamaları Türkçe derslerinde öğrencilerin derse ve ana diline tutumunu etkileyecek ve alışılan öğrenme yöntemlerinden farklı olmasından dolayı öğrenciler için çeşitlilik sağlayacaktır (Ataman, 2010) . Drama aynı zamanda yeni dili kullanırken fiziksel hareketlerin, ses tonlarının ve söyleyiş şekillerinin öğrenilmesine de faydalı olacaktır.

Dil öğretiminde öğrenenlerin başkalarıyla iletişim kurabilmeleri etkileşime geçebilmeleri oldukça önemlidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de öğrencilerin iletişim kurma becerileri geliştirilmeleridir. Hazırlanacak olan planlarda drama tekniklerinden faydalanılması gerekli olduğu düşünülmektedir. Süreçte çeşitli drama tekniklerinin sınıf içinde uygulanmasıyla öğrenenler dilin yapısına ilişkin bilgileri kullanma fırsatı elde

edecek böylece öğrenciler günlük konuşma diline hazırlanacaklardır.

3.5.Drama ve Drama Türleri

Drama kelimesiyle ilgili kökeni ve anlamı hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Dramanın genel olarak Yunanca kökenli bir söz olduğu kabul edilmektedir.

Eski Yunancada “bir şey yapmak” ve “oyynamak” anlamlarına gelen dram kelimesinden türemiştir (Akoğuz ve Akoğuz, 2011) . Burada da görüldüğü gibi drama hareket içerir, eylemsizlik yoktur. Bir şeyi yaparak kalıcı hale getirmek mümkündür. Öğrenilen bir şey kullanılmadığı zaman unutulmaktadır. Drama ile öğrenmeyi kalıcı hale getirilebilecektir.

Yunanca sözcük anlamı olarak ‘dran’ dan türetilmiştir. Dran, bir şeyi yapmak, bir şeyi hareket ettirmek, anlamları taşır. Eylem anlamını taşıyan Drama, Yunancada yer alan Dramenon’un, seyirlik olarak benzetme biçimidir. Tiyatro biliminde drama sözcüğü, özetlenmiş, soyutlanmış eylem durumları anlamını taşır. Fransızcadan alınan “drame” sözcüğü Türkçeye “dram” kavramı olarak alınmıştır. Dilimizde acıklı oyun olarak kullanılan drama kavramı asıl kavram anlamı olarak burjuva tiyatrosu anlamına da gelmektedir. İnsanın hayatında yer alan her eylemde dramatik olay ya da drama yer almaktadır (San 2006, Akt. Özcan, 2013) .

Yunancada drama ‘Dran’dır’. Dran; bir şeyi itmek, bir şeyi çekmek, bir şey yapmak, bir şey etmek, bir şey eylemek anlamları vardır. Bu bilgilere bakılarak drama sözcüğünün, içerisinde hareket olan her türlü etkinliği içinde barındırdığı söylenebilir (Adıgüzel, 2019) . Dramada her türlü eylemi içinde barındırmaktadır. Bu da bireye hareket seçiminde sınırsız özgürlüğü tanımaktadır. Geleneksel eğitimin aksine öğrenciye seçim şansında özgür olduğu bir öğrenme gerçekleşecektir.

Yunan dilinde çok eski zamanlarda ‘yaşamak’ anlamını ifade eden drama kavramı, zaman içinde değişerek anlamı genişlemiş ‘ sahne oyunu, acıklı, hayat olaylarını sahne oyunlarına dönüştürme’ şeklinde anlamlarını zamanla kazanmasını sağlamıştır (Şimşek ve Topal, 2006) .

Arıkan'a (2011) göre drama, bir hikâyenin fiziki somut haline gerektiren sanat biçimidir. Gereksinimleri; bir yer ve kendisini yeni rolünde kabul eden birinin önünde hikâyeyi oynayan, kendisinden başka birini canlandıran kişidir (Arıkan, 2011) . Drama ile empati kurulması sağlanacaktır. Birey öğrendiği yeni dilde anadil kullanıcılarını anlayabilme imkânı tanımaktadır.

Eski Yunancada drama, “bir şey yapma, etme” ya da “yapılan bir şey olması, hareket olması”, “canlandırmak” anlamlarında kullanılmıştır. Bu kavram herhangi bir şeyi yapmak değil, anlamı olan bir şeyi yapmak demektir (Nutku, 2002) .

Derslerde eğitici olmayan bir dramadan söz edilemez; kesinlikle öğrenciye bir şeyler öğretir. Dramanın dalları eğitsel olduğu bilinmektedir, eğitimle ilişkilidir. Drama eğitimde kullanıldığı zaman yaratıcılık başta olmak üzere öğrencinin kendini tanımasını, iletişim becerilerini geliştirmesine, demokratik, tutum ve davranış, empati beceri, dil ve sözel anlatım becerilerinin gelişmesinde etkisini ortaya koymaktadır (Adıgüzel, 2019) . Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sadece dilbilgisi kurallarını değil öğrenilen dilin kültürünü, davranış kalıpları da kazandırılmaktadır. Günlük hayatta bu işlevsel olarak kullanıldığı takdirde dilin kazanımlarını kazanabilmektedir.

Dramada önemli olan süreçtir. Drama seyircilerinden ayrı düşünülemez, seyirci mutlaka olmalıdır. Dramada önemli olan öğrencinin kendisinin katılım sağlamasıdır (Önder, 2012) . Dramda bireylere özgür ortamlar tanınmaktadır. Bu sebeple öğrencilerde dil öğrenmeye karşı isteklilik uyandırılabilir.

Dramada süreç; görme, işitme, beden ve dokunmayla gerçekleşir. Birden çok duyu organını işin içine katma vardır. Katılımcılar, birden çok duyu organını harekete geçirmeleri sağlamalıdır. Sürecin içine drama katıldığında öğrencilerde bedensel ve zihinsel harekete geçirme başlar. Drama, sosyal ihtiyaç olduğu gibi öğrenme amaçları için bir araç görevini üstlenmektedir. Öğrenciler drama sayesinde birbiriyle etkileşime girerler. Drama öğrencilerin düşünmelerini sağlamaktadır (Erdoğan, 2013) . Ne kadar çok duyu organını sürece dâhil olursa öğrenilen dil o kadar iyi öğrenilecektir.

Yeni bir karakteri canlandıran öğrenciler, empati yaparak karakterin hislerini, duygu ve

düşünceleri anlama olanağı bulacak ve canlandırdıkları karakterlerin davranışlarını değerlendirebilmesini sağlayacaktır. Canlandırılmaya konu olan durum gerçek olabildiği gibi, hayale dayalı da seçilebilir (Aytaş, 2008) .

Yaratıcı drama, eğitimde kullanılan dramanın adıdır. Bunun sebebi olarak öğrencilerin drama sürecinde hayal gücünü kullanmasıdır. Oyun, grupta yapılan bir doğaçlama etkinliğidir. Doğaçlamayla grup yaratıcılıkları doğar. Grupta gerçekleştirilen bu etkinlikler, yaratıcı yönünü ortaya çıkaran öğrenciler yetiştir(Morgül 1999, Akt. Özcan, 2013) .

Günümüzde yaratıcı drama yönteminin eğitime sağladığı katkı düşünülecek olursa, eğitim sürecini geleneksel öğretmen merkezli anlayıştan çıkarıp öğrenci merkezli anlayışa doğru getiren bir yöntemdir. Öğrencinin yaratıcılığının gelişmesini sağlayarak ona bilgiye aktif bir biçimde ulaşmasını sağlar. Eğitim sürecinde drama bir yaşam felsefesine dönüşmüştür. İnsanın empati yaparak çok yönlü gelişmesini, bireyin eğitim ve öğretim sürecinde etkin olmasını, sözlü becerilerinin gelişmesini sağlaması, yaratıcılığını ortaya çıkarmasını, günlük dünyadaki durumları çok yönlü algılayabilmelerini, incelemeleri, istek ve duygusunun gelişmesi, bireyin eğitim ve öğrenme isteğini motive edici bir yöntem olduğu bilinmektedir (Karadağ ve Çalışkan, 2005) .

Drama en basit anlamıyla; dramatik bir durumun, bir grup tarafından tiyatro etkinlikleri kullanılarak paylaşılma sürecidir (Aslan, 2009) . Farklı drama türleri de vardır. Drama kendisinden beklenenler doğrultusunda kullanım alanına göre tercih edilir. Genel olarak drama türleri; psikodrama, sosyodrama, eğitim alanında drama ve yaratıcı drama şeklinde türleri vardır. Drama türleri, drama başlığı adı altında dört farklı temel disiplinden oluşmaktadır.

3.5.1 Psikodrama

Duygusal açıdan ya da ruhsal açıdan sıkıntı yaşamakta olan bireylerin duygusal yönden normalleşmeleri için bireylere uygulanan drama çeşididir. Tek başına uygulama imkânı olduğu gibi grupta da uygulanabilir. Günümüzde birçok alanda tedavi amacıyla bireylere uygulanmaktadır. Eğitim, sağlık, tiyatro, cezaevi, huzurevi gibi kurumlarda da uygulama alanı bulmaktadır.

Klinik ortamlarda verilebileceği gibi hastane, okul, üniversite, dernek gibi kurumlarda yaygın olarak da verilmektedir (Kardaş, 2018) . Birçok alanda kullanımın olduğu ve bireyi iyileştirici özelliğinin olduğu bilinmektedir.

3.5.2 Sosyodrama

Sosyodramanın temaları sosyal hayattaki etkinlikleri oluşturur. Pazar yerlerindeki dükkân sahipleri arasındaki ilişkiler, köy yerlerindeki tarla sulama sırasındaki anlaşmazlıklar, görgü kuralları, kan davaları, alacak verecek meseleleri, komşuluk ilişkileri gibi temalar sosyodramanın konusu olabilmektedir. Grupların, olaylara farklı açıdan bakmaları ve sorunun çözümüyle ilgili çözümleyemeye çalışılmaktadır. (Kardaş, 2018) .

3.5.3 Eğitim Alanında Drama

Araştırmacılar tarafınca eğitim alanında drama, eğitsel drama olarak yani hususi olarak düzenlenen yaşantıları somut bir şekilde hissetme yoluyla, sosyal, evrensel ve soyut kavramların, tarih, edebiyat benzer biçimde konuların canlandırılarak anlamlı hale getirmiş olduğu bir drama çeşidinin bulunduğunu söylemektedirler. (Karadağ ve Çalışkan, 2005) . Eğitimde dramanın kullanımıyla birlikte öğrencilerin sözel bilginin ezberlenmesi yaklaşımdan uzak bilginin yaratıcı düşünmeyle yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayacaktır. Öğrenci bu yaratıcı, kalıcı bilgiye dramanın aşamalarıyla gerçekleştirecektir. Dramada öğrenci iştirak, konuşarak, okuyarak en önemlisi aktif bir şekilde deneyim edinerek derse katıldığından öğrenmenin kalıcılığı en üst seviyede olacaktır.

Yaratıcı drama ise dramanın içinde yer alan eğitici drama ve eğitim tekniğinin alt türlerinde bulunan yöntemdir (Önder, 2004: 28) . Yaratıcı drama genellikle yaşanmış veya yaşanması muhtemel olay veya konuları ele almaktadır. Bu konular üzerine yaparak yaşayarak öğrenme olarak yaratıcı drama yöntemi uygulanmaktadır.

Eğitici dramanın yaratıcı dramadan farklı özellikleri vardır. Eğitsel dramada amaç oyun yaratmak değildir. Eğitsel dramada eğitsel amaçlara göre düzenlenmiş, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmeleri amacıyla sınırları belirlenmiş oyuna katılmaları sağlanır. Eğitici

dramanın konu alanı eğitim boyutuyla ilişkilidir (Kardaş, 2018) .

3.5.4 Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama; bir topluluktaki bireyler tarafından yaşam tecrübelerine dayalı olarak bir amaç ve fikrin doğaçlama, rol alma, dramatizasyon tekniklerinden faydalanılarak sahnelenmesidir (Adıgüzel,2019) . Dramanın en göze çarpan özelliği öğrencilerin bir olay ya da durumla karşılaştıklarında çözümler üretebilecekleri, sorgulayabilecekleri ve olaylara farklı bakış açısı kazandırarak yorumlar yapabilecek seviyeye ulaşmasına yardımcı olmasıdır.

Her ne kadar farklı drama yorumları yapılsa da drama etkinliklerinin içinde kavram, bir davranış, bir düşünce ya da bir olay, tiyatro etkinliklerinden yararlanılarak canlandırılır (Yalçın ve Aytaş, 2005) .

Yaratıcı drama denildiği zaman akla ilk gelenler şunlardır: bir plana dayanmayan anlık gelişen doğaçlama, öğrencileri farklı duygu, düşünce durumlarının içine girmesine sağlayan rol oynama, diyaloglara dayalı tiyatro ya da drama tekniklerini kullanılıp bir grup çalışması içinde bireylerin bir durumu, bir düşünceyi eğitim ünitesindeki derslerinin altındaki temalarda kimi zaman da hayali bir kavramı ya da davranışı eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantılarına yeniden uyum sağlaması “oyun” süreciyle canlandırılmanın gerçekleşmesidir (San 1990, Akt. Özcan, 2013) .Yaşamda karşılaşılan problemler bu etkinliklerle yeniden canlandırılmaktadır. Geleneksel eğitim yöntemlerindeki aktif konumda olmayan öğrenci yaratıcı drama yöntemiyle, etkin konumdaki öğrenciye dönüşecektir. Yaratıcı dramada, birçok farklı teknikler kullanılır. Bunlar rol oynama, pandomim, doğaçlama gibi teknikler kullanılır. Bu teknikler drama sürecine katkı sağlamaktadır.

Yaratıcı drama; insanın çeşitli fiiller ve edinimlerinde kendini gösteren durumlar bütünüdür. İnsanların insanlarla ya da çevrelerinde bulunan nesnelerle kurdukları iletişim ve etkileşim örüntüsüdür. İçsel etkileşim ve dışa bağlı çeşitlilik söz konusudur (Levent, 1993) .

Yaratıcı drama yazılı bir metin kullanılmaz, doğaldır. Sahnelenmez, sunusal değildir. Drama olay merkezlidir. Lideri takip eden katılımcılar, günlük hayatta yaşadıkları ve hayal ettikleri durum ve olayları yaratıcı drama ile canlandırırlar. Grup keşfetmeli, duygu ve düşüncelerini ifade etmede lider oyunlar aracılığıyla rehberlik eder. Yaratıcı drama katılımcıların etkinliğe başlamadan önce hazır olmaları, katılımcıların rahat ve güvenli bir ortamda olduğunu hissetmeleri, farklı şeyler keşfetmeye hazır olmaları önemlidir (Karadağ ve Çalışkan, 2005) . Yaratıcı drama, içinde drama, hayal gücü, özgürlük, çerçevesiz, plansız, temelinde bireyin hayal gücünü harekete geçiren bir yöntem olduğu görülmektedir. Yaratıcılığı temel alan bu yöntem, günlük hayatta karşılaşılabilecek problemleri öğrencinin önüne getirme şansı verirken drama sözcüğünün tanımının özelliklerini de yerine getirmiş olacaktır. Hayal gücü ve yaratıcılığın birleşmesiyle ortaya yeni bir ürün ortaya çıkaracaktır. Yaratıcı dramada oyun bir metne bağlı kalmadan oynandığı için bireyler yaratıcı düşünmeye yönlendirilmektedir. Olayın akışını tamamen metinden bağımsız ilerler, birey doğaçlamaya başvurarak süreci götürür.

Yaratıcı dramanın eğitim ve öğretimde sürecinde kullanılan yöntemler arasında farklı bir işlevinin olduğu bilinmektedir. Araştırmalara bakıldığında diğer yöntemlerin çoğundan daha verimli olduğu saptanmıştır. Yaratıcı drama farklılıkları bir yumak halinde toparlayarak bundan bir bütün oluşturur ve eş zamanlı olarak kalıcı, etkili bir öğrenme ortamını sağlar (Aytaş, 2013) . Süreçte öğrenci kendini birçok yönden harekete geçirdiğinden dolayı diğer yöntemler arasında farklı bir konuma sahiptir. Öğrenci, hareket ettiği düşündüğü, tutum geliştirdiği, birden çok beceri alanlarını aynı anda harekete geçirdiğinden dolayı derslere verimlilik sağlayacaktır.

Dört temel dil becerisinden olan konuşma ve dinleme becerilerinin gelişimini desteklemektedir (Çilek, 2021: 12) . Yaratıcı drama, üreten bireyin zihnini geliştiren ve düşünme becerilerini aktifleştiren kavramsal yöntemdir.

Sosyalleşme, üretici olma, kendine güven ve saygı duyma, yeteneklerini keşfetme, empati kurma, hoşgörülü olabilme ve insanı insan yapan tüm değerlere sahip olmayı kazandırmaktadır (Morgül, 1999: 16) . Bireyler yaratıcı drama yöntemiyle özgüven kazanmakta ve duygularını daha rahat aktarmaktadır.

Tüm tanımlamalardan hareketle tüm dramatik eylemlerin dramatik kurgunun bileşenlerine sahip olduğu sonucuna varılabilir. Bununla birlikte tüm dramatik eylemler yaratıcı değildir. Bunun sebebi planlanan dramatik faaliyetler, bireye özgünlük ve doğaçlama yetkisini vermemektedir. Yazılı metne dayalı canlandırmalar, planlı dramatik faaliyetlere örnek verilebilir. Oysaki yaratıcı drama uygulamaları, grup atmosferinden hareketle dramatik kurgunun birlikte oluşmasına dayanmaktadır. Bu sebeple drama ve yaratıcı kavramları, aynı tanımlamaları işaret etmemektedir.

3.6.Drama öncesi Yapılması Gerekenler

Lider, drama öncesinde yapacaklarını planlamalıdır. Hedef kitlenin ilgilendiği, haberi olduğu günlük olaylardan etkinlikler seçilmelidir. Bu olaylara farklı bakmalarını sağlama görevi de lidere düşmektedir. Katılımcılara var olan durumları vererek onların yaratıcılığını arttıracak etkinlik hazırlamalıdır. Öğrenci grubunun ilgi, ihtiyaçları belirlenerek etkinlik süreci planlanmalıdır. Öğrenci drama çalışmasında istekli ve meraklı olmaya teşvik edilmelidir. Ayrıca bir diğer önemli nokta ise drama liderinin de drama etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde heyecanlı, istekli olduğunu öğrencilere hissettirerek öğrencileri çalışmaya katılma istekliliği yaratmalıdır.

Etkinlikler hazırlanırken bir sonraki haftanın etkinlikleri göz önüne alarak planlama yapılması öğretmenin hazırlığı açısından oldukça önemli olacaktır. Öğrencilere bir sonraki haftanın konularıyla ilgili bilgi verilmez (MEB, 2012) .

Öğrencilere etkinlikler verilirken eğitim ilkelerinden basit çalışmalardan başlanarak daha sonra karmaşık çalışmalara geçilmelidir. Öğrenciler kendilerini yetersiz hissedecekleri etkinlikler tercih edilmemeli, mümkün olduğu kadar başarıya duygusunu veren etkinlikler tercih edilmelidir. Yaratıcı düşünme becerisine hizmet eden etkinlikler tercih edilmeli, hedef kitleye uygun etkinlik planları hazırlanmalıdır. Drama etkinliklerinin gerçekleştirileceği mekân çalışmaya göre düzenlenmeli, materyaller önceden hazırlanması gereklidir.

Öncelikle dikkat edilmesi gereken bir nokta ise rahatlama ve dikkat sağlama çalışmaları sırasında öğrencilerin rahat hareket edebileceği bir ortam oluşturulmalı, birbirlerine

dokunamayacakları bir alan oluşturulmalıdır (MEB, 2009) .

Lider tarafından grubun sayısı drama öncesinde belirlenmelidir. Öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önüne alınarak yaş ve gelişim düzeylerine göre grup üyesinin sayısı belirlenmelidir. Gruptaki öğrenci sayısı karar verilmelidir. Bireysel farklılıklar dikkate alınarak sayı bu niteliklere göre değişmekle birlikte 10-12 kişilik grupların ideal olduğu söylenmektedir (MEB, 2009) .

Etkinlikler yapılırken drama aşamalarının sırası göz önünde bulundurulmalı, bu aşamalara ayrılacak süre öğrencileri fazla yormamak kaydıyla ihtiyaca göre planlanmalıdır.

3.7.Drama Sırasında Yapılması Gerekenler

Öncelikle drama çalışmaları lider tarafından başlatılır. Etkinlik esnasında sorun olduğunda lider etkinliğe girer ancak çözüme ulaştırmaz. Problemin çözümü öğrencilere bırakılmalıdır.

Eğitim ilkeleri dikkate alınmalı öğrenci ilk kez dramayla tanışacaksa ilk olarak drama çalışması yapılan grupta, çalışmalara basit olan çalışmalardan başlanması gereklidir. Başlangıçta öğrencinin dramaya karşı olumsuz tutum oluşturmamalı, daha sonra karmaşık çalışmalara doğru süreç gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır (MEB, 2009) .

Etkinlikler sırasında olumsuz davranışlar ve dramanın istenmeye yöne doğru gidişi engellenmelidir. Liderin uygun bir üslupla dönüt sağlaması doğru olacaktır. Öğrenciler yaratıcı düşünmeye teşvik edilmeli, farklı görüşlere saygı duyulmalı, ortaya atılan fikirler küçümsenmemelidir.

Drama sürecinde öğrenciler bazen öğrenci bazen de izleyici durumundadır. Dramada üzerinde durulan konu, öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek ve hatırladıklarını yansıtabilecekleri bir ortam oluşturulmalıdır. Oluşturulan bu ortamda tartışma yapabilmeleri sağlanarak sosyal, duygusal ve duyuşsal yönden bireysel farklılıkların farkını hissetmeleri sağlanmalıdır (MEB, 2009) .

3.8. Drama Sonrasında Yapılması Gerekenler

Değerlendirme dramada çok önemlidir. Drama kazanımlarının ulaşıp ulaşılmadığına ölçülmesi gerekir. Bunu da değerlendirme yapılarak ulaşılır. Değerlendirme sürecinde öğretmen sadece kazanımı değil, öğrenme sürecini de dikkate alması gereklidir.

Farklı değerlendirme türlerinden faydalanarak drama dersinde öğrencinin kendini değerlendirilmesi istenebilir; bunun için öz değerlendirmeden faydalanılır, grup değerlendirmesi yapılmalı, gözlemlerini değerlendirme sağlanmalıdır (MEB, 2012) .

Drama etkinliği sona erdikten sonra öğrencilerin dramayla ilgili değerlendirmeler yapması gereklidir (MEB, 2009) . Bu durum öğrenci gözünde dramanın durumları anlayabilmede bir araç olduğunu, dramanın yaratıcı düşünme becerisini, eleştirel düşünme becerisini öğrenciye kazandırmak istediği amacının olduğu öğrenciye hissettirilmesini sağlar.

3.9. Yaratıcı Dramada Kullanılan Teknikler

3.9.1.Dramatizasyon

Yaşanan gelişmeler göz önüne alındığında dramatizasyon kavramı günümüzde farklı bir anlam ve işleve sahiptir. Bu kavramın günümüzdeki gelişmiş adı eğitimde yaratıcı dramadır. Dramatizasyon, herhangi bir metne dayalı daha çok öğretmen merkezli bir doğaçlamaları içerir. Dramatizasyon, toplumumuz tarafından yaratıcı drama olarak tanımlanmaktadır, aralarındaki farklar üzerinde fazla durulmamaktadır. Bu ikilem, yeni gelişen alan için önemli bir sorun oluşturmaktadır (Adıgüzel, 2006) .

Dramatizasyonda yaratıcı drama liderleri aktif ve etkili bir rol oynamaktadır. Yaratıcı drama lideri dramatizasyon önce yapım öncesi hazırlık yapmalı ve bunu gruba uygulamalıdır. Bir oyun metninin çevresinde gerçekleşen olaylar dâhilinde ilerlemeli, hareket-davranış- iletişim kurgu oynayanların hayal gücü dışında belirli kalıplara dökülmelidir. Dramatizasyon eğitimde yaratıcı drama alanının altında ilerletilir. Öğretmen öğrencilere kurgu olan metinleri, masalları ve hikâyeleri okur veya okutur. Öğrencilerin oyuna başlamalarından sonra süreci kenardan takip ederek rollerin hatırlatmalarını sağlayarak akışın ilerlemesi için yardımlarda bulunabilir (Adıgüzel, 2019) .

3.9.2. Donuk İmge

Drama sürecinde donuk imgeden faydalanılırken katılımcılar kendi bedenleriyle hareketsiz, sözsüz, sessiz görüntü oluşturmalarıdır. Donuk bir imge, donuk bir fotoğraf, bir sembol içerir yani anlatılmak istenen şeyi yansıtmaları gereklidir. Donuk imge tekniğinde katılımcılara bir nesne, bir kelime, bir resim, bir masal herhangi bir şeyi verilir. Katılımcılar bir araya gelerek sembolü oluştururlar. Grup bir araya gelerek aslında birbirini tamamlayan bir kompozisyon oluşturur. Liderin yahut bir diğer katılımcının yönlendirmesiyle her bir katılımcı, neyi temsil ettiğini söyler.

Donuk imge lidere avantaj sağlayan bir tekniktir, bu avantaj ise ısınma aşamasında, ısınmadan doğaçlama aşamasına geçişte ve ön hazırlığı yeterli olmayan, birbirini yeni tanıyan gruplarda doğaçlama aşamasında kullanılabilir (Uysal, 2014) .

Drama etkinliklerinde önemli bir durumu gerçekleştirirken öğrencilerin donuk bir fotoğraf oluşturmalarıdır. Oyundaki eylem ve söz, bir fotoğraf gibi ya da videodaki gibi dondurulur. Liderin düzenlemesiyle gerçekleştirilen imgesel fotoğraflara, o doğaçlamanın dışında kalan diğer öğrenciler de yorumlarıyla katılarak genel bir değerlendirme yapılır. Donuk imgeler bireysel ya da küme olarak duruş bulmayı gerektirir. Kümelerden, diğer hazırlanmış donuk imgeleri içeren öykü anlatmaları istenebilir. Bu sözlü doğaçlamalara eğilimi az olan öğrenciler için etkili bir yoldur. Donuk; düşünceyi izleme, forum tiyatrosu, önceki/sonraki sahne teknikleriyle yararlı biçimde birleştirilebilir. Diğer tekniklerde olduğu gibi bu tekniği neden kullandığımızı bilmemiz gereklidir. En temel neden, katılımcıların kendi bedenlerine kullanarak üç boyutlu durağan görüntüler(fotoğraflar) ortaya çıkarmalarıdır (Öztürk, 2007) .

3.9.3. Rol Oynama

İnsanlar, ana dillerini edinirken ne konuşacakları değil neyi ne zaman nasıl konuşacaklarını da öğrenirler. Sosyalleşirken birey, farkında olmadan bazı alışkanlıklar kazanır. Sadece konuşmayı değil aynı zamanda dinlemeyi, susmayı, gülmeyi, oturup kalkmayı, kime nasıl seslenmesi gerektiğini de süreçte öğrenirler. Dil öğretiminde bu özellikleri geliştirilmesinin sağlanması dramaya kullanılan tekniklerden biri de ‘‘ rol oynama ‘‘ tekniğidir. Öğrenciler

yabancı dille toplumda yer alan rollere hazırlanırlar. Öğrencileri gerçek yaşama hazırlamak için rol oynama tekniği öğrenciler için bir prova özelliği taşımaktadır. Alışılmış kalıpların dışına çıkan öğrenciler sadece bazı kalıpları değil aynı zamanda farklı durumlarda iletişimin nasıl olacağı hakkında deneyime sahip olurlar.

Araştırmacılar tarafından genellikle rol oynama bir başka karakterin tüm duygu, düşünce, heves ve hedef davranışlarının canlandırılmasıdır. Drama etkinlikleriyle, öğrenciler üzerinde kalıcı bir iz bırakan ve özellikle ilkokullarda yer verilen rol oynama diğer adıyla rol yapma tekniği bir uyum sağlama sürecini gerçekleştirir. Drama etkinlikleriyle bir başkasının yerine geçerek onun gibi davranma, rolünün arkasına sığınma öğrencinin yanlış yapmaktan korkmasını engeller. Canlandırmada rol yapan artık kendisi değildir ve o artık başkasıdır. İlişkilendirilecek olursa bir bakıma çocuk oyunlarının temelinde rol oynama tekniğinin olduğu görülmektedir (Demirel 2000, Akt. Genç, 2003) .

Dramanın kullandığı tekniklerden biri olan rol oynama, doğaçlama sürecinde bir kimliği, kişiliği canlandırmasıdır ve doğaçlama ile iç içe geçmiş olduğu görülmektedir. Rol oynama eğitim sürecinde kullanılırken drama çalışmalarında doğaçlama yaparken rol oynanır, rol oynanırken de doğaçlama etkinliği gerçekleştirilir (Adıgüzel, 2007) . Burada da görüldüğü gibi teknikler birbiriyle ilişkilidir bu ayrıca ekonomik anlamda derste verim alınabileceğini göstermektedir.

Rol oynama, bireyin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kimliğe bürünerek ifade etmesini sağlayan bir öğretim tekniğidir (Taşpınar, 2010) . Rol oynamada belli bir formata, biçime, kimliğe, kişiliğe uygun bir şekilde rollerin oynanması esastır. Yaratıcı drama ise belirli bir kişiliğe bağlı kalmadan yalnızca taklit yeteneği, ilgi ve becerilerine dayalı olarak canlandırmaya gidilmesi esastır (Taşpınar, 2010) .

Rol oynama tekniğinin öğrenciler başkası gibiymiş gibi yapma hali vardır, öğrenciler belirli bir kelime, karakter, yaratık veya özne gibi davranan aktörler olurlar. Aynı duyguların paylaşılmasında rol oynamanın etkisinin olduğu; duygudaşlık kavramının geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bir şeyi söylemekle göstermek arasında çok fark vardır; örneğin öğrenciye gözleri görmeyeni tanımlamakla, ondan gözlerini kapatarak bir eylemde bulunmasını istemek arasında büyük bir fark vardır. Öğrenci bunu

deneyimleyerek gerçekleştirdiğinde çocuk cevabı yaparak ve yaşayarak verir. Bu şekilde gerçekleşen bir süreçte öğrenciyi hem duygusal hem de zihinsel açıdan tatmin ederek bilginin kalıcılığını daha da arttırılmasını sağlar (Aytaş, 2013) . Rol oynama sade bir anlatımdan faydalanarak uydurulma karakterlerin rollerine girilmesini sağlar. Empati becerisinin gelişmesine olanak tanır böylelikle çocuk neyi niçin yaptığının altında yatan sebepleri rollere girerek anlama katkı sağlanır.

Eğitim- öğretim sürecinde rol oynama tekniği; dikkati yükseltmek ve sınıfın enerjisini konuya odaklamak için iyi bir tekniktir. Öğrenciler rol oynama sürecinde, kelime ve dil bilgisi kullanımı ile ilgili ipuçlarından, iyi organize edilmiş talimatlardan ve kılavuzlardan faydalanması sağlanır (Demircioğlu, 2008) . Bu öğrencilerin rol yapacakları durumu, olayı, duygu ve düşünceleri daha iyi anlamaları için yapılmaktadır. Böylelikle öğrenciler organize halinde verilen rolü canlandırırlar.

3.9.4.Rol Değiştirme

Bu teknik öğrencinin aynı oyun içinde farklı rollere girebilmesine olanak sağlar. Örneğin bu teknikte anne rolünü oynayan çocuk sonra kardeş rolünü girebilir. Bu sayede aslında öğrenciye empati yapmasını sağlar.

Rol yapma yeteneği farklı karakterlerin rollerine girildiğinden dolayı gelişmektedir. Öğrencinin jest, mimik ve seslerin farklı rollerin canlandırmasıyla duygularını ifadesi açısından daha iyi ifade etmesine katkı sağlamaktadır (Kardaş, 2018) .

3.9.5. Zihinde Canlandırma

Bu teknikte yönergeler okunurken öğrencilerin gözü kapalı bir şekilde zihinde canlandırma yapmaları istenmektedir. Rahatlama etkinliği olarak uygulamadan sonra kullanımı tercih edilmektedir. Aslında bu sayede öğrencilerin soyut düşünebilme becerisinin gelişimine yardımcı olmaktadır. Zihinlerinde öğrenciler karakterleri, mekânları, olayları, nesneleri betimleme tekniğinden de yararlanarak zihinlerinde yeniden yapılandırmaktadır (Kardaş, 2018) .

3.9.6. Doğaçlama

Doğaçlama, karakterlerin kendiliğinden konuştuğu durumların yaratılma sürecidir. Oyuncular hareket özgürlüklerini sağladıktan sonra diyalog ekleme aşamasına geçerler. Doğaçlamanın yapılabilmesi için gerekli araç gereçlerden, durumlardan, malzemelerden ya da karakterlerden, sestten yola çıkılabilir. Doğaçlama öğrencilerin dil yetilerini ortaya çıkarır ve iletişim kurabilme becerisinde kelimelerden ne ölçüde faydalandığı ortaya çıkar. Doğaçlamanın bireyin yaşantısında önemli bir yeri vardır. Aniden karşılaşılan durumlar karşısında birey yapabileceklerini şekillendirir; beklenmedik bir olay ya da durumla karşılaştığında durumun çözümünü uzun bir zaman dilimine yaymadan ne yapması gerektiğine karar verir. Doğaçlama kaynağı tam olarak aslında hayatın kendisidir. Doğaçlama yapan birey geçmişteki bilgi birikiminden ve tecrübelerinden yararlanır. Her şey doğal ve içtendir.

Bir başka tanım ise doğaçlamanın sözlükteki karşılığı her ne kadar ‘anında kullanılan’ şeklinde olsa da, temelinde bir takım hazırlıkların yapılması gereklidir (Genç, 2003) . Doğaçlama uygulaması yapmak için dikkatli bir hazırlık aşaması gereklidir. Ana dil öğretiminde bile doğaçlama çalışmaları kolay gerçekleşmez. Bunun için doğaçlama için uygun ortam şartları hazırlanmalı hazırlık aşamasına katkı sağlanmalıdır.

Lidere doğaçlama sürecinde bir takım sorumluluklar düşüyor; drama liderinin genelde kim, ne, nerede sorularına cevaben, daha önceden yazılmamış, hazırlıksız, kendiliğinden gerçekleşen eylemlerin gerçekleşmesini sağlar (Landy 1998, Akt. Demircioğlu, 2008) .

Doğaçlama tekniğıyle kişi o anda çevresine karşı vermiş olduğu tepki ve oyunculuk sanatını gerçekleştirir. Bu sayede odak noktamız; karakterlerle özdeşleşmek, rolleri canlandırmak ve hayal gücünün ve fantezinin içsel deneyimini gerçekleştirilir. Bu yapılırken öğrenciler bir senaryoyu ezberlemeden, ne yapmaları gerektiğinden ya da öğretmen tarafından nasıl yapılacağından bahsedilmez tamamen anlık gelişen bir etkinliktir. Böylelikle yeni düşüncelerin ve farklı davranış biçimlerinin ortaya çıkmasını sağlar. Süreçte doğaçlama; basit taklitlerden ziyade özgün ifadelerden oluşur. Farklı bireyler olduğumuz için iki kişinin aynı duruma aynı şekilde cevap vermesinin mümkün olmadığı gibi; aynı kişi farklı durumlarda, aynı şeye farklı tepkilerde bulunması çok

normal bir durumdur (Demircioğlu, 2008) .

Öze inildiğinde dramanın özünün doğaçlamalara dayanmasından dolayı dramayı doğaçlama olarak isimlendirebiliriz. Öğrenciler bu süreci doğaçlama grup halinde gerçekleştirebileceği gibi, daha küçük gruplar halinde ya da bireysel olarak da gerçekleştirebilir. Burada dikkat edilmesi gereken şey doğaçlamada uyum oldukça önemli olduğudur (Okvuran 2000, Akt. Kara, 2010) .

3.9.7.Pandomim

Dramanın başka bir faydalandığı tekniklerden biri olan pandomim, drama süreci boyunca herhangi bir dil kullanılmasa da uygulama öncesinde, uygulama sürecinde ve uygulama sonrasında pandomim kendisi bir dil meydana getirme özelliğine sahiptir (Demircioğlu, 2008) .

Pandomim duygu ve düşüncelerin jest ve mimiklerle gösterilmesine olanak sağlar. Kelimeler kullanılmaz, duyguları ifade edebilmek için seslerden faydalanılmaktadır. (Kardaş, 2018) . Pandomim tekniğiyle dersler daha çekici hale gelecektir. Öğrenciler başta çekinseler de süreç içinde verimli bir öğrenim gerçekleşecektir.

3.9.8. Hayal Oyun

Çocukların daha evvel belirlenmiş metinlerle veya kurallara bağlı olmadan, gelişim düzeyine uygun, farklı şartlarla tek başlarına veya grup halinde kendi koydukları kurallarla oynadıkları özgür bir oyun türüdür (Karadağ ve Çalışkan, 2005) .

3.9.9.Kukla

Çocuklar için dikkat çekici bir özelliği sahip olan kuklalar, öğretim ortamlarında öğrencilerin ilgisini çekmektedir. Bunun en önemli nedeni kuklanın üç boyutlu ve hareketli bir nesne olmasından kaynaklıdır. Bu özelliğinden dolayı kuklanın öğretim sürecinde pek çok duyu organını aktif kılmakta ve öğrenmede farklı olanaklar sağlamaktadır (Linn 2005, Akt. Çay, 2017) .

Dikkat çekici kuklalar çocuklar için oldukça etkili bir materyal olma özelliğine sahiptir. Çocuklar kuklaların canlı olmadıklarını bilseler de, kuklalarla aralarında kurmuş oldukları iletişim içerisinde, kuklalara canlılık atfederek onlarla bir arkadaşıyla konuşuyormuş gibi konuşmakta, onları dinliyormuş gibi yapmaktadırlar (Demircioğlu, 2008) . Çocuklar birbirinden farklıdır normalde kendini özellikle de toplum önünde ifade etmekte zorluk yaşayan çocuk, eline bir kukla aldığı anda daha güvende hissetmekte böylelikle çocuğun iletişim kurmasını olumlu etkilemektedir. Kukla çocuğun iç dünyasıyla iletişim kurmada oldukça etkilidir (Önder 2001, Akt. Çevik, 2006) . Öğrenciler hayal dünyasıyla canlandırdığı durum arasında bağlantı kurarak durumlar ve kavramlar arasında ilişki kurmayı öğrenir. Böylelikle kuklalar öğrencilerin konuşma becerisinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

3.9.10. Geri Dönüş

Drama sürecinde; rol kişi ya da kişileri saniyeler, dakikalar, günler ya da yıllar önce olan olayları canlandırır. Bu süreç karakterlerin geçmişlerini, odaklandıkları ya da içinde bulundukları durumu görmelerini sağlar. Aynı zamanda bugünle de bağlantı kurmaya yardımcı olur. “Dramatik geçmiş ve şimdi” kavramları arasındaki ilişki, oyun ya da doğaçlama devam ederken geçmişte yaşanmış olan sahneler, aralara serpiştirilerek pekiştirilebilir. Bir karakterin geçmişinde yaşanmış önemli bir sahne ‘donuk imge’ ile ya da sahnenin değişik yerinde canlandırılabilir (Öztürk, 2007) .

Geri dönüş tekniği, özellikle süreçsel drama yaklaşımı içerisinde sıklıkla ve başarıyla kullanılan tekniklerdendir. Gerçekleştirilen eylemin zaman haritası üzerindeki konumunun görülmesini sağlayarak karakterin geçmişteki olayları hatırlayarak canlandırılması şeklinde uygulaması yapılır (Uysal, 2014) .

3.9.11. Dedikodu Halkası

Dedikodu halkası, dramatik durumun şekil değiştirmesi ve yayılabilmesi için sıklıkla kullanılan tekniklerdendir. Böylece hem gruplar arasındaki bakış açısı farklılıklarını görebilmek hem de söylentinin yayılma aşamasındaki değişimi tespit edebilmek mümkün

olacaktır (Uysal, 2014) .

3.9.12. Akışkan Heykeller

Akışkan heykeller tekniği, tüm grubun aşama aşama eklenerek oluşturduğu bir heykel bütününü temsil eder. Bu teknik, özellikle değerlendirme aşamasında sıklıkla kullanılmaktadır (Uysal, 2014) .

3.9.13. Sıcak Sandalye

Sıcak sandalye tekniği, özellikle karakter yaratırken yahut yaratılan karakteri çözümlerken sıklıkla yararlanılan bir tekniktir. Sandalyeye oturan katılımcıya grup tarafından karakteri tanımlayan sorular yöneltilir. Sandalyede oturan karaktere sorulacak soruların kapsamının yahut süresinin lider tarafından kısıtlanmasıyla tekniğe yeni bir boyut kazandırmak mümkündür (Uysal, 2014) .

Etkinlikte katılımcı sandalyeye oturtularak canlandıracağı karakterle ilgili sorulan sorulara cevap vermeye çalışmaktadır. Bu sayede sorulan sorular ve verilen cevaplar aracılığıyla karakterlerle ilgili pek çok farklı bilginin elde edilmesine yardımcı olmaktadır (Kardaş, 2018) .

3.9.14. Rol Kartları

Lider tarafından hazırlanmış olan rol kartları yaratıcı drama sürecinde canlandırılacak kişilerle ilgili bilgilerin yer aldığı, içinde çatışmanın olduğu olayın verildiği, olayın geçtiği zamanın ve mekânın yazılı olduğu ve başlama noktasının belirtildiği materyallerdir. Drama sürecinde rol kartları sıklıkla iki veya üç kişi arasında geçen olayları canlandırılacak şekilde oluşturulur. Diğer katılımcıların rol kartları hakkında bilgi bilinmez, katılımcılar kendi rol kartındaki bilgileri bilirler.

Rol kartları; tanıtmaya, tanımlama, yeniden yazma, ikna etme ve soru sorma gibi dil kalıplarının kullanılmasında işlevseldir (Kao ve O'Neill 1998, Akt. Uysal, 2014) .

3.9.15. Son Sahne

Yaratıcı drama çalışmalarında ise grubun süreç öncesinde grupça belirledikleri bir son sahne imgelemine temsil etmektedir. Son sahne tekniğinin kullanıldığı çalışmalarda süreç, bu imgeleme göre şekillenmektedir.

Son sahne, bir tiyatro tekniği olarak kullanılmaktadır. Arıkan'a göre son sahne, bir tiyatro yapısının sonunu işgal eden fakat salondan bir *proscenium* kemeri ile ayrılmayan bir sahnedir (Arıkan 2011 , Akt. Uysal, 2014) .

3.9.16. Fotoğraf Karesi

Fotoğraf karesi, donuk imge ile birbirine sıklıkla karıştırılan tekniklerden birisidir. Sebebi, her iki tekniğin de çıkış noktasının bireysel imgeler olmasıdır. Fotoğraf karesinde, donuk imge tekniğinde olduğu gibi grupça bir imge kompozisyonu oluşturulur. Fakat fotoğraf karesinde imgelerin konuşması gerekmemektedir. Bunun yerine aynı grup, birbirini takip eden ardışık fotoğrafları canlandırabilir (Uysal, 2014) .

3.9.17. Katılımlı liderlik (Öğretmenin Role Girmesi)

Liderin sürece dâhil olduğu katılımlı liderlik, sürecin yönetilmesinde hareketlilik kazandırır. Lider role girerek katılımcılara çeşitli yönergeleri verir, katılımcıları yönlendirir. Katılımcıların amacın dışına çıkmasını engellemek gibi amaçlarla yaratıcı drama liderinin katılımcılarla birlikte yaratıcı drama sürecinde rol içinde olmasını sağlar. Lider, katılımcıları yönlendirmekten ziyade onlardan biri olur.

3.9.18. Manşet

Manşet ile grup görsel olarak sunulan konuya uygun başlık, slogan, ya da sözel bir ifade tasarlamaya çalışır. Daha sonra gruptan, yaptıkları çalışmayı bir iki sözcükle belirginleştirmesi, bir sahneyi sözcüklerle özetlemesi, bir başka grubun yaptığı çalışmaya uygun manşet hazırlaması vb. gibi etkinlikleri üretmeleri istenir (Adıgüzel, 2019) .

3.10.Yaratıcı Dramanın Aşamaları

3.10.1. Hazırlık-Isınma

İngilizcede spor pedagojisinden alınan “warming up”, Almancada “aufwarmübung” olarak adlandırılan “ısınmak-ısındırmak” kişinin bir şeyi yadırgamayıp ona alışmasını sağlamak amacıyla yapılır. Bu aşama sonraki aşamaya hazırlanma amacı güder ve bir grup dinamiği oluşturma niteliği taşımaktadır. Grup dinamiğini gerçekleştirmek için güven kazanma, ahenk oluşturma gibi alıştırmalar yapılır. Isınmak (warming up) süreç içerisinde bedensel ve zihinsel bir etkileşime dayalı olarak gerçekleşir ve bu aşamada oyunlara sıkça yer verilir (Adıgüzel, 2019) .

3.10.2. Canlandırma

Birinin karakterine kılığına bürünüp onu oynamak, sunmak, karakterin etkinleşmesini sağlamak ve önceden yaşanmış bir olayı ya da durumu göstererek yaşatmak canlandırma olarak ifade edilmektedir. Bu aşama canlandırılacak konu bazında lider tarafından verilen bir başlangıç noktası olan doğaçlama, rol oynama(rol alma) ve diğer tekniklerin yoğun olarak kullanıldığı bir aşamadır. Bireysel ya da ikili gruplar oluşturulabileceği gibi küçük ya da büyük gruplarla, grubun hepsiyle aynı anda da canlandırma yapılabilir (Adıgüzel, 2019) .

3.10.3. Değerlendirme–Tartışma

Yaratıcı drama çalışmalarında elde edilen kazanımlar tüm boyutlarıyla bu aşamada değerlendirilir. Sürecin özü, önemi, niteliği, niceliği üzerine çeşitli duygu ve fikir paylaşımı, tüm sürecin öğrenciler tarafından nasıl algılandığı bu aşamada konuşulur, tartışılır. Genel olarak eğitsel kazanımlar üzerine ya da ortaya çıkan oluşumlar üzerine tartışmalar bu aşamada yapılır (Adıgüzel, 2019) .

Yaratıcı drama etkinliklerinde ortaya çıkan sonuçlar bu aşamada netliğe kavuşur.

Değerlendirme aşamasında sürece dair çözümlemeler; oluşumun özü, niceliği, niteliği, kapsamı üzerine duygu-düşüncelerin belirtilmesi, eğitsel kazanımlar, paylaşımlar ve deneyimler bu aşamada tartışılır, değerlendirilir. Yaratıcı drama etkinlikleri görüş, tutum ve deneyimlere göre sözel olarak değerlendirilebileceği gibi derslerde kullanımlarına dayalı olarak ölçek ve anketlerden faydalanılarak da değerlendirilebilir. Bunlara ek olarak da katılımcı/öğrencilerin rol içinde veya rol dışındaki sözlü ve yazılı dokümanlarının dolaylı olarak eğitmen/öğretmen ile paylaşımlarından değerlendirme yapılabilir (Adıgüzel, 2019) .

4.MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada kullanılan model, araştırma nesnesi, verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreçleri hakkında açıklamalara ve yer verilmiştir.

4.1. Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmaların tanımlanmasında genel bir izlenim, ilke ve kuralların bulunduğu ortak bir nokta yoktur. Nitel araştırmayı araştırmacı tarafından doğal olarak oluşum sağlamış olguların karmaşıklığını incelemesi ve değerlendirmesi şeklinde belirtmek mümkündür. Başka bir deyişle nitel araştırmalar insan ve grup hareketlerinin nedenlerini nasıllarını çözümlemeye dönük araştırma yöntemleridir. Bununla birlikte belirli konular ve temalar hakkında belirli amaçlara dayanan beklentilerin nedenleri ve nasılları hakkında analiz yapma imkânı sunar (Gürbüz ve Şahin, 2018) . Nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi tekniklerin kullanıldığı olgu ve olayların doğal ortamlarındaki durumların gerçekçi ve bütüncül bir anlayışla biçimlendiği araştırma yöntemleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2016,) .Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar 2010, Akt. Subaşı ve Okumuş, 2017) . Gerring'e (2007) göre durum çalışması, daha fazla durumu açıklamak amacıyla tek bir durumun derinlemesine çalışılmasıdır.

4.2. Araştırma Nesnesi

Çalışma araştırma nesneleri olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yaratıcı drama yöntemi ile ilgili oluşturulmuş makale ve lisansüstü tezlerle sınırlandırılmıştır. Çalışmada, nitel araştırmalarla özdeşleşmiş olan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme bir durumun, araştırmacının derinlemesine inceleme için belirli örnek olay türleri belirlemek istediğinde kullanılır (Neuman, 2007) .

4.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama aşamasında nitel araştırma yöntemlerinin veri toplama tekniklerinden olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, hâlihazırda basılı veya elektronik ortamda bulunan kaynakların incelenmesi, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi işlemlerinin sistematik bir işleyişidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016) . Doküman analizi yöntemi ile ulaşılabilir kaynakların sınırlarını çizmek, sınıflandırmak, incelemek ve betimlemek mümkündür. Verilerin bulunması, seçilmesi, anlamlandırılması, analiz edilmesi ve sentezlenmesi aşamalarını barındırmaktadır (Özkan, 2020) . Doküman analizi sınırları çizilen veri kaynaklarını tarama aşamasında araştırmacılara kolaylık sağlamaktadır. Sistemli bir işleyişin olması verilerin kategorize edilmesi açısından önemli görülmektedir. Doküman analizinde çalışmanın konusu hakkında olan verileri ortaya koyacak tarama işleminin yapılması ve bu verilerin kayıt altına alınması için bir sistemin geliştirilmesi önemli bir noktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018) . Araştırma verileri Yök Tez, Google Akademik, Search Proquest, Toad, Sobiad arama araçlarından ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında 6 adet lisansüstü çalışma 11 adet makaleye ulaşılmıştır. Bu çalışmalar, doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda ortaya çıkan bulguların çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Veriler betimsel analizi yönteminin aşamalarına uygun olarak değerlendirilmiştir. Betimsel analiz elde edilen verilerin kodlanması, sınıflanması ve tanımlanması aşamaları izlenerek gerçekleşir (Glesne, 2012) . Betimsel içerik analizinde bu süreç izlenerek bir konuyla ilgili çalışmaların eğilimlerini tanımlayıcı biçimde ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, analiz sürecinde her bir tez türü ve makale

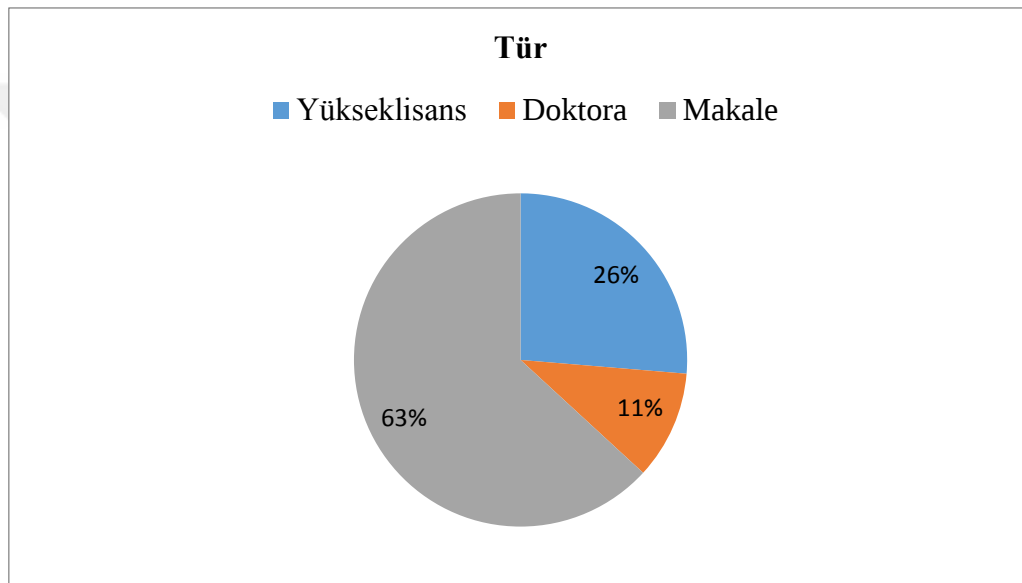
yılına, konusuna, araştırma yöntemine, örneklemine, veri toplama araçlarına ve veri analiz yöntemlerine göre sınıflandırılmıştır.

5.BÖLÜM BULGULAR

Çalışmamızın bu bölümünde, araştırma yoluyla toplanan nitel verilerden elde edilen bulgular sunulacak ve araştırmanın her bir problemi ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

5.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yabancılar için Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili çalışılmış lisansüstü çalışmaların türlerine göre dağılımı incelenmiş ve Şekil 1’de belirtilmiştir.

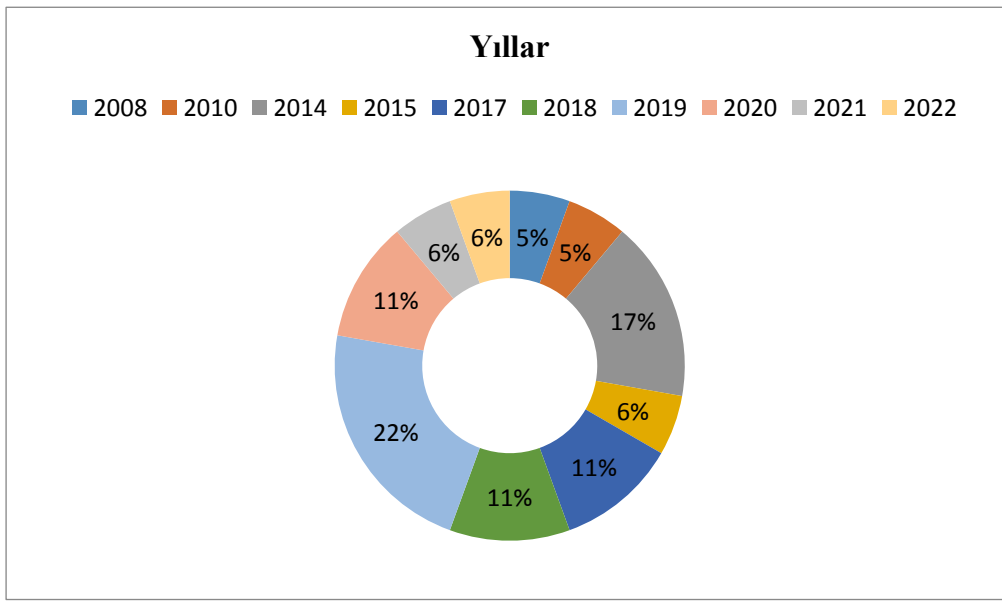

Şekil 1.1:Lisansüstü çalışmaların türüne göre dağılımı

Şekil 1.1: Lisansüstü çalışmaların türüne göre dağılımı incelendiğinde yabancılar için Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yöntemi üzerine çalışılmış çalışmaların %63’ü makale, %26’sı yüksek lisans tezi, %11’i doktora tezi olarak dağılım göstermektedir. Şekil 1’ e göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde drama alanında lisansüstü tez sayısının yeterli sayıda olmadığı tespit edilmiştir.

5.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yabancılar için Türkçe Öğretiminde drama yöntemiyle ilgili çalışılmış lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı incelenmiş ve Şekil 2 ’de belirtilmiştir.

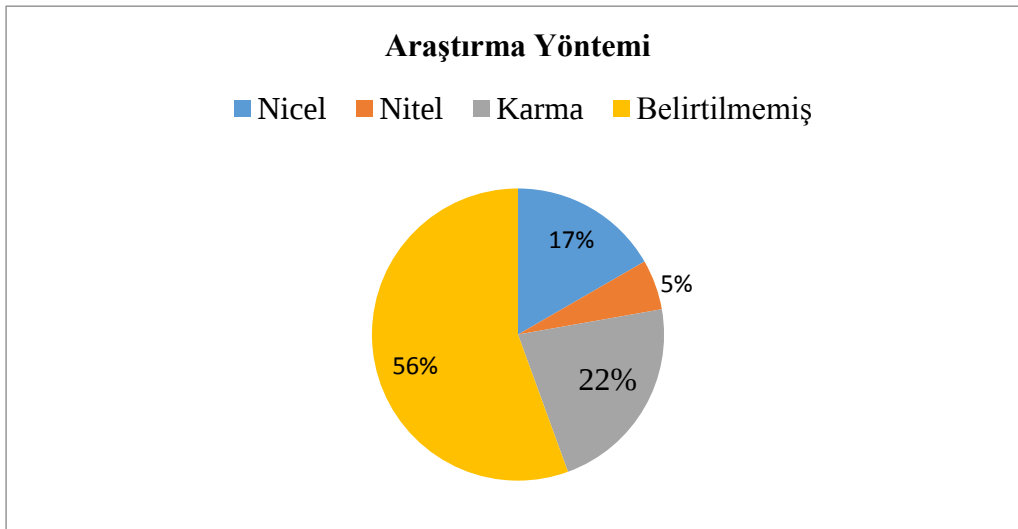

Şekil 1.2:Lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı

Şekil 1.2: Lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2019 yılının %22 oranıyla en fazla çalışma yapılan yıl olduğu tespit edilmiştir. 2017 yılında %11, 2018 yılında %11, 2020 yılında %11 oranında çalışmalar yapılmıştır. 2014 yılında %14'lük oranda çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. 2021, 2015, 2022 yıllarında %6 oranında çalışmalar yapılmıştır. 2008 ve 2022 yılları %5'lik bir oranda çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir.

5.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yabancılar için Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili çalışılmış çalışmaların yöntemine göre dağılımı Şekil 3'te belirtilmiştir.

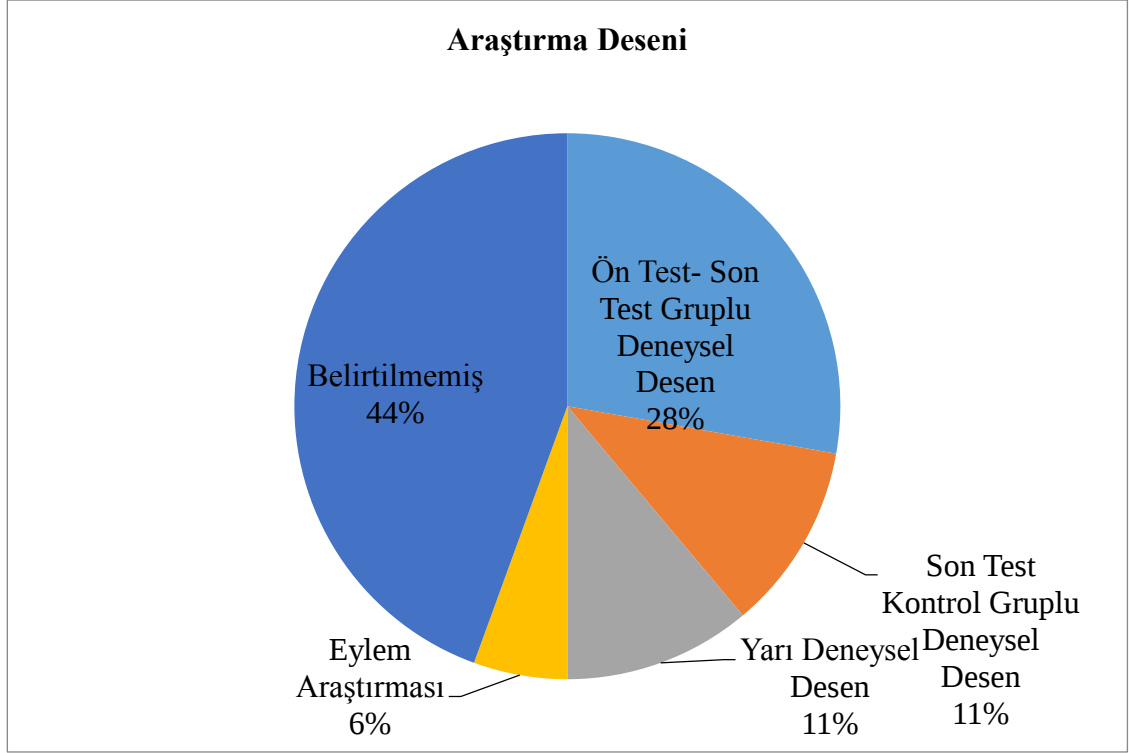
Şekil 1.3:Lisansüstü çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı

Şekil 1.3: Lisansüstü çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı lisansüstü çalışmalar yöntemine göre incelendiğinde çalışmalarda %56'lık oranda araştırma yöntemi

belirtilmemiştir. Nitel araştırma yöntemi %5, nicel araştırma yöntemi %17, karma araştırma yöntemi %22 olduğu görülmektedir.

5.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yabancılar için Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili çalışılmış lisansüstü çalışmaların desen/modellerine göre dağılımı incelenmiş ve Şekil 4'te belirtilmiştir.

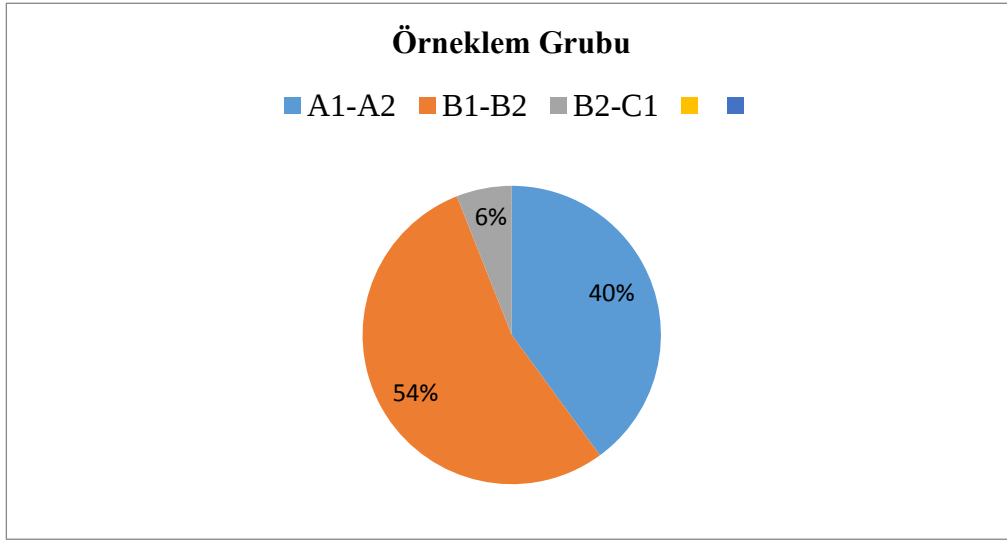

Şekil 1.4:Lisansüstü çalışmaların desen/modellerine göre dağılımı

Şekil 1.4: Lisansüstü çalışmaların desen/modellerine göre dağılımı incelendiğinde, Ön Test- Son Test Gruplu Deneysel Desen %28, Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desen %11, Yarı Deneysel Desen %11, Eylem Araştırması %6 olduğu görülmektedir. Çalışmalarda %44'lük oranda desen/modeli belirtilmediği tespit edilmiştir. Desen ve modellerin belirtilmemesi bilimsel açıdan önemli olduğu düşünülmektedir.

5.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yabancılar için Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili çalışılmış lisansüstü çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı incelenmiş ve Şekil 5'te belirtilmiştir.

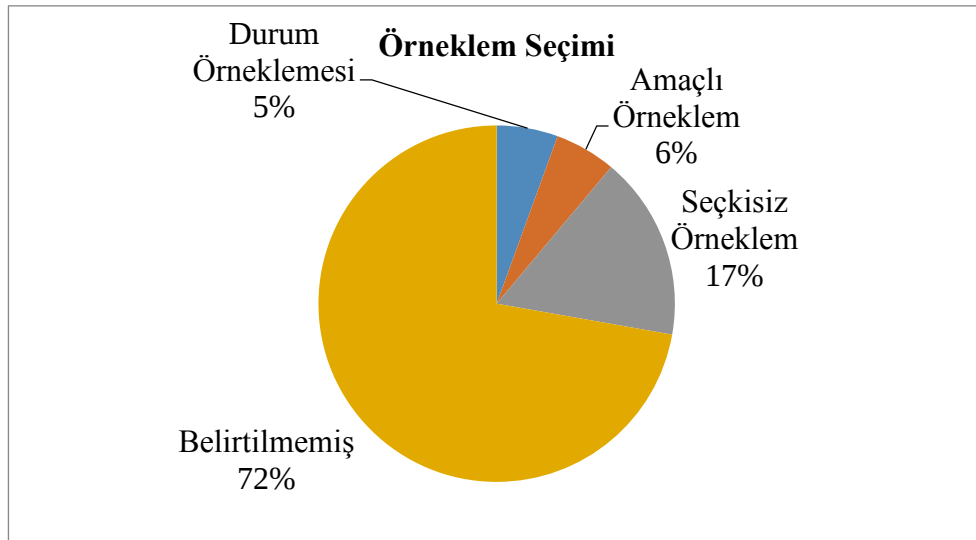

Şekil 1.5:Lisansüstü çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı

Şekil 1.5: Lisansüstü çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı incelendiğinde %54 B1-B2 seviyesi, %40'ı A1-A2 seviyesi, %6'sı de B2-C1 seviyesi öğrencileri ile çalışılmıştır. Çalışmalar incelendiğinde örneklem grubu olan fakat seviyesi belirtilmemiş çalışmalar tespit edilmiştir.

5.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yabancılar için Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili çalışılmış lisansüstü çalışmaların örneklem seçimine dağılımı incelenmiş ve Şekil 6'da belirtilmiştir.

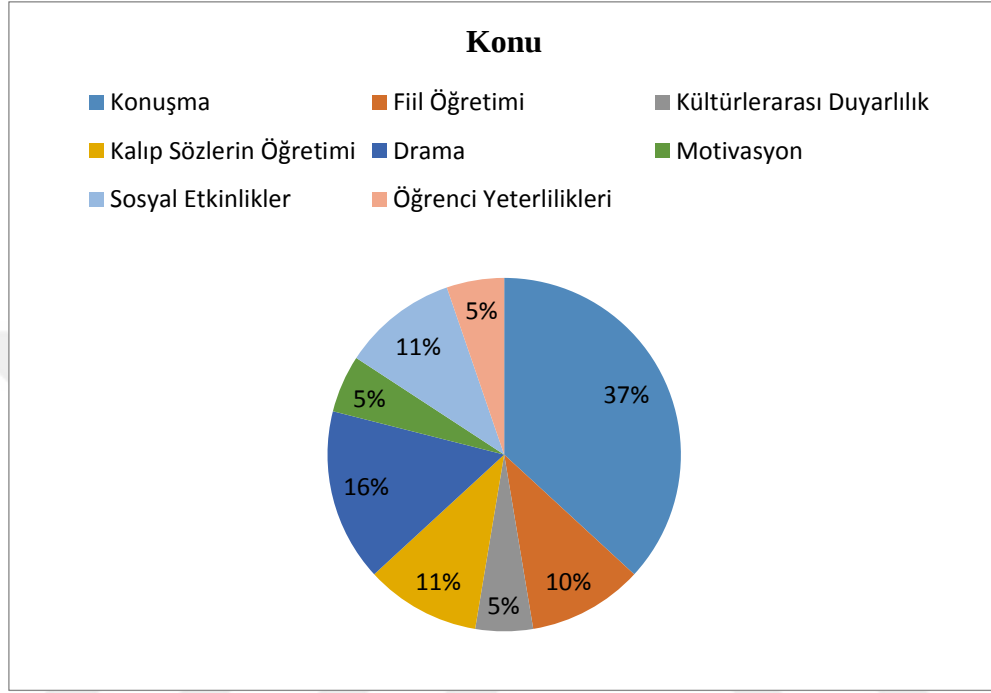

Şekil 1.6:Lisansüstü çalışmaların örneklem seçimine göre dağılımı

Şekil 1.6:Lisansüstü çalışmaların örneklem seçimine göre dağılımı örneklem seçimine göre incelendiğinde Seçkisiz Örneklem %17, Durum Örneklemesi %5, Amaçlı Örneklem %6 tespit edilmiştir. Çalışmaların %72'nde örneklem seçimi belirtilmemiştir.

5.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yabancılar için Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili çalışılmış lisansüstü çalışmaların konulara göre dağılımı incelenmiş ve Şekil 7’de belirtilmiştir.

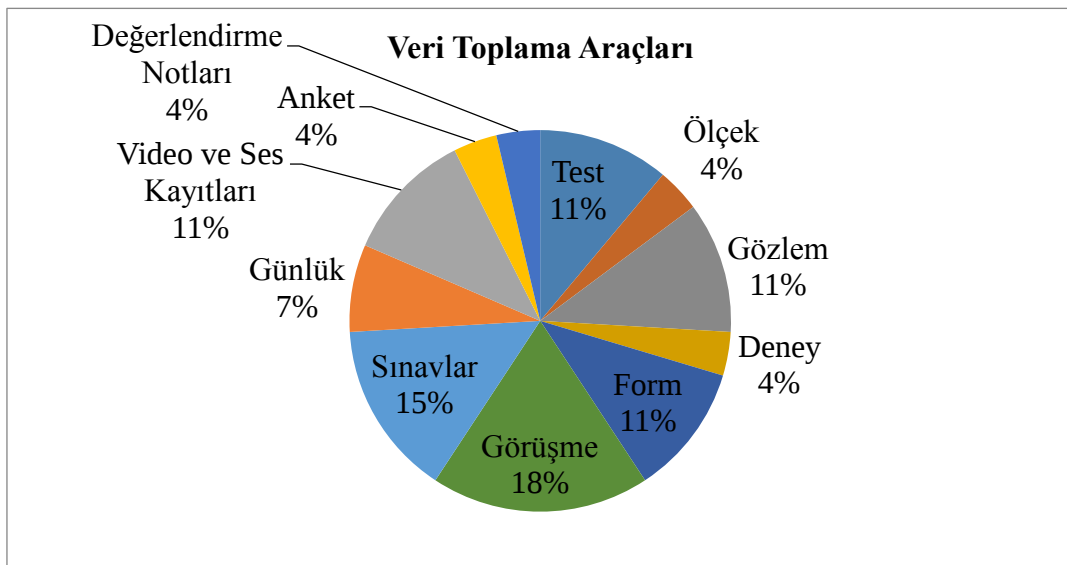

Şekil 1.7:Lisansüstü çalışmaların konularına göre dağılımı

Şekil 1.7: Lisansüstü çalışmaların konularına göre dağılımı incelendiğinde konuşma %37, drama %20, kalıp sözlerin öğretimi %11, drama %17, kültürlerarası duyarlılık %5, fiil öğretimi %5, motivasyon %6, öğrenci yeterlilikleri %6 olduğu tespit edilmiştir.

5.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yabancılar için Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili çalışılmış lisansüstü çalışmaların veri toplama araçlarına dağılımı incelenmiş ve Şekil 8’de belirtilmiştir.

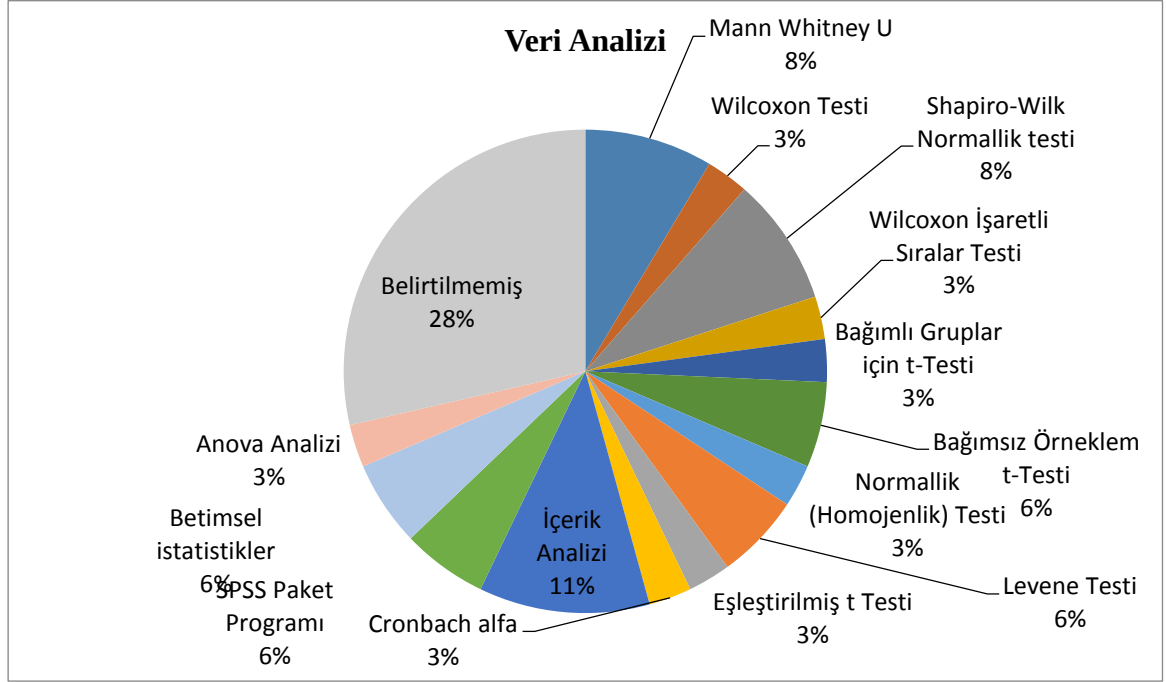

Şekil 1.8:Lisansüstü çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

Şekil 1.8: Lisansüstü çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı incelendiğinde görüşme %18, sınavlar %15, gözlem %11, video ve ses kayıtları %11, form %11, test %11, deney %4, anket %4, değerlendirme notları %4, ölçek %4, günlük %7 bulunmuştur.

5.9.Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yabancılar için Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili çalışılmış lisansüstü çalışmaların veri analizlerine dağılımı incelenmiş ve Şekil 9’da belirtilmiştir

Şekil 1.9:Lisansüstü çalışmaların veri analizine göre dağılımı

Şekil 1.9: Lisansüstü çalışmaların veri analizine göre dağılımı incelendiğinde lisansüstü çalışmalarda en çok nicel veri analiz türü olan ‘Shapiro-Wilk Normallik Testi,’ ‘Bağımsız Örneklem t-Testi’ %6, ‘Levene İstatistiği’ %6, takip etmektedir. Nitel veri analiz türü olan ‘İçerik Analizi’ %11 olarak görülmektedir. Çalışmalarda Mann Whitney U, Shapiro-Wilk Normallik Testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Bağımlı Gruplar Testi, Miles And Huberman Formülü, Normal Homojenlik Testi, Eşleştirilmiş Test, Cronbach alfa, SPSS paket bulunmaktadır. Programları ve Betimsel İstatistikler kullanılmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarına ilişkin sonuçlar, tartışmalar ve önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde yaratıcı drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmada ortaya çıkan sonuçlar, alan yazında yer alan benzer çalışmaların bulgularına göre tartışılması ve ortaya çıkan sonuçlara göre araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırma Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yaratıcı drama yöntemi üzerine yapılan makale ve lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi ve alana dair genel durumun belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Alan yazın tarama sonucu ulaşılan 7 lisansüstü tez, 10 makale araştırmanın yılı, çalışmada kullanılan yöntem, desen/model, örneklem grubu-seçimi, çalışılan disiplin, tema, veri toplama aracı, veri analiz türü, sonuç, sorunlar ve öneriler ile belirlenen değişkenlere yönelik incelenmiştir.

Alanda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili analiz yapılan bir çalışma olmadığı tespit edilmiştir. Alanda bu açıdan bir boşluğu doldurulacaktır. Türkçe eğitimde yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili çalışmaların olduğu gözlenmiş fakat yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle planlanmış yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili lisansüstü çalışmaların olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuçlar

Çalışılan lisansüstü çalışmaların 4’ü yüksek lisans 2’si doktora tezleri olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalar incelendiğinde yüksek lisans tezi doktora tezi göre daha fazla çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca alanda drama kullanımıyla ilgili oluşturulmuş 12 tane makale çalışması tespit edilmiştir.

Lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde en fazla 2019 yılında çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. 2019 yılından sonra en fazla çalışma 2014 yılında çalışıldığı tespit edilmiştir. 2017 ve 2018 yıllarında da çalışmaların olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu alandaki lisansüstü çalışmaların 2017 yılında başladığı görülmektedir. 2019 yılından itibaren herhangi bir çalışmaya ulaşılmamıştır.

Yapılan lisansüstü tezlerde en fazla karma yöntemin kullanıldığı tespit edilmiştir. Karma yöntemi takip eden yöntem ise nicel yöntem ikinci sırada yer almıştır. Lisansüstü tezlerde

nitel araştırma yöntemine hiç başvurulmadığı tespit edilmiştir.

Yabancılar için Türkçe öğretimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma desen/modellerine göre dağılımı incelendiğinde, nicel araştırma yönteminin desen/modellerinden ön test- son test gruplu deneysel desenin daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Yarı deneysel desen, son test kontrol gruplu yarı deneysel desenlerde çalışmalarda tercih edilmiştir. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı lisansüstü araştırmaların nitel araştırma deseni/modelleri belirtilmemiştir. Bilimsel çalışmalarda nitel çalışmaların kullanılan desen ve modellerin belirtilmesi bilimsel açıdan önem arz etmektedir.

Lisansüstü tezlerin örneklem grubuna göre incelendiğinde en fazla B1 sınıfının örneklem için seçildiği tespit edilmiştir. Daha sonra B1 sınıfını ikinci sırada takip eden B2 sınıfının örneklem olarak seçildiği tespit edilmiştir. Örneklem grubu tercihinde üçüncü sırada ise A1 sınıflarındaki öğrenciler ile çalışılmıştır.

İncelenen lisansüstü çalışmalarda en fazla konuşma becerisi üzerine çalışılmış olduğu görülmektedir. Genelde çalışmaların konuları ağırlıklı olarak konuşma becerisi başlığı altında çalışılmış olduğu tespit edilmiştir. Diğer becerilerle ilgili(dinleme, okuma, yazma) herhangi bir çalışmanın olmadığı gözlenmiştir. Konuşma becerisinde drama yöntemi kullanıldığı gibi diğer becerilerde kullanımıyla ilgili çalışmaların yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Örneğin okuma çalışmalarının ardından metinden hareketle drama yöntemine başvurulabilir. Lisansüstü tezlerde çalışılan diğer konular ise şöyledir: Dramayla kalıp sözlerin öğretimi, kültürlerarası duyarlılık, fiil öğretimi üzerine çalışmaların yapıldığı gözlenmiştir.

Lisansüstü tezler örneklem seçimine göre incelendiğinde, yabancılar Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yöntemi üzerine çalışılmış çalışmalarda lisansüstü çalışmalarda 2 farklı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu verilere göre en fazla kullanılan örneklem yöntemi ‘Seçkisiz Örneklem’ ve ‘Amaçlı Örneklem’ örneklem yöntemleri olmuştur. Çalışmaların bazılarında örneklem yöntemlerinin belirtilmediği de görülmektedir. Bu bilimsel anlamda örneklem seçiminin belirtilmemesinin doğru bulunmamaktadır. Çalışmaların hangi örneklem seçimiyle çalışıldığı belirtilmesi bilimsel açıdan ve bu alanda çalışanlara yol göstericiliği açısından önem arz etmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yöntemi üzerine çalışılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinde birden fazla veri toplama araçları kullanılmıştır. En fazla kullanılan veri toplama aracı ‘Kur Sınavları ‘ ve ‘ Görüşme’ olmuştur. İkinci sırayla en fazla kullanılan veri toplama araçlarında ‘Gözlem’ olduğu görülmektedir. Üçüncü sırada ise ‘Video ve Ses Kayıtları’ ve ‘Form’ takip etmektedir. En az kullanılan veri toplama aracı ise ‘Ölçek’ ve ‘Günlük’ olduğu tespit edilmiştir.

Lisansüstü tezlerde en çok nicel veri analizinden en fazla ‘Wilcoxon testi’ tercih edilerek ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise ‘Bağımsız Örneklem t-testi’ ‘Levene İstatistiği’ olduğu tespit edilmiştir. Nitel veri analiz türü olan ‘İçerik Analizi’ en çok kullanılan nitel yöntem olarak görülmektedir. Çalışmalarda Mann Whitney U, Shapiro-Wilk Normallik testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Bağımlı Gruplar testi, Miles And Huberman Formülü, Normal Homojenlik testi, Eşleştirilmiş test, Cronbach alfa, SPSS paket bulunmaktadır. Programları ve Betimsel İstatistikler kullanılmıştır.

Yabancılar Türkçe öğretiminde drama yöntemi üzerine yazılan makaleler, yazıldığı yıllara göre incelenmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde drama alanında makale yazımı 2008-2021 yılları arasında yapılan çalışmaların olduğu gözlenmiştir. Makalelerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde en fazla 2020 yılında çalışmaların olduğu tespit edilmiştir. Diğer yıllarda ise yeterli miktarda makale çalışmalarının olmadığı tespit edilmiştir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde drama yöntemi üzerine yazılan makaleler, yöntem bakımından incelendiğinde makalelerin büyük çoğunluğunda yönteminin belirtilmediği tespit edilmiştir. Makale çalışmalarında en fazla kullanılan araştırma yöntemi nitel araştırma yöntemi olduğu tespit edilmiştir. Nicel araştırma yönteminin makalelerde çok az tercih edildiği tespit edilmiştir.

Makaleler örneklem grubuna göre incelendiğinde çalışmaların çoğunda örneklem grubunun olmadığı tespit edilmiştir. Bu makalelerde herhangi bir gruba çalışılmamış olduğu, doğrudan yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili genel bir bakış açısı çizilmeye çalışılmış olduğu görülmüştür. Bir diğer dikkat çeken nokta ise bazı çalışmalarda örneklem grubu kullanılmış fakat örneklem grubunun seviyesinin belirtilmediği

gözlenmiştir. Çalışmalarda bazılarında ‘‘A2, B2,C1’’ örneklem gruplarıyla çalışıldığı tespit edilmiştir.

Makalelerin örnek seçimine göre dağılımı incelendiğinde genellikle durum örneklemesinin daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Çalışmaların büyük çoğunluğunda durum örneklemesinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışmaların bir diğer kısmında ise örneklem seçiminin belirtilmediği tespit edilmiş olduğu görülmüştür.

Makalelerin konu seçimine göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışılan konunun ‘‘Drama- Drama Tekniğinin Rolü’’ olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcı dramanın kullanımının etkililiği açısından bir bakış açısı kazandırılmaya çalışıldığı görülmüştür. Makalelerde ‘‘Deyimler, motivasyon, akıcı konuşma, sosyal etkinlikler, tiyatro drama, konuşma becerisi, öğretici yeterlilikleri, sözlü iletişim’’ konuları üzerine çalışıldığı tespit edilmiştir.

Makalelerin veri toplama seçimine göre dağılımı incelendiğinde en fazla kullanılan veri toplama aracı ‘‘Yazılı ve Sözlü Sınav’’ olduğu tespit edilmiştir. Makalelerde kullanılan diğer veri toplama araçları ise şunlardır: anket, gözlem, günlük, test, görüşme, video kayıtları, ölçek, ses ve görüntü kaydı kullanıldığı görülmektedir. Bu veri toplama araçlarının çalışmalarının kullanılma oranının artırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Birden fazla veri toplama aracı kullanılması çalışmaların güvenilirliği açısından daha iyi olacağı düşünülmektedir. Dikkat çekilecek önemli bir nokta ise makalelerin çoğunluğunda veri toplama araçlarının belirtilmediği tespit edilmiştir. Bunun bilimsel açıdan doğru bulunmamaktadır.

Makalelerin veri analizlerine göre dağılımı incelendiğinde genellikle kullanılan veri analizinin belirtilmediği tespit edilmiştir. Bu durumun bilimsel açıdan doğru bulunmamaktadır. Çalışmaların çok az miktarda ise içerik analizinden faydalandığı tespit edilmiştir.

Tartışma

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili yeterli sayıda çalışmaya ulaşılmamıştır. Lisansüstü çalışmalarda yaratıcı drama yönteminin

kullanımının arttırılması gerektir. Çalışmaların sayısının yeterli sayıda olmadığı görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrenciyi aktif duruma getiren yaratıcı drama yöntemine başvurulmalıdır. Bu çalışmaların özellikle akademik alanda önemli yer tutan yüksek lisans ve doktora tezlerinin arttırılması gereklidir. Dramanın sağladığı önemli faydalardan biri de öğrencileri hayata hazırlamaktır. Öğrenci gerçek hayatta yaşayabilecekleri üzerine doğaçlamalar yapar. Böylece yaşadığı topluma daha rahat adapte olur. Bu yüzden dil öğretimi derslerinde drama etkinliklerinin olduğu dil öğretimi dersleri oluşturulmalıdır. Türkçe eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili çalışmanın olduğu tespit edilmiş fakat yabancılara Türkçe öğretiminde bu konuyla çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Yaratıcı drama yönteminin kullanım durumuyla ilgili lisansüstü çalışmalarda doküman analizine başvurulmamış genel bir değerlendirme yapılmadığı tespit edilmiştir. Türkçe eğitimde hatta başka eğitim alanlarında da yaratıcı drama yönteminin kullanımının genel durumuyla ilgili çalışmalar yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Türkçe eğitimindeki araştırmalara örnek verilecek olursa şu çalışmalar üzerinde çalışılmıştır: Özkan (2018) Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Okuduğunu Anlamaya Etkisi, Selmanoğlu (2009) İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Öğrenci Başarısına Etkisi , Yegen (2019) İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerilerinin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Geliştirilmesine Yönelik Bir Eylem Araştırması, Altıntaş (2010) İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İşlenişine Yönelik Hazırlanan Drama Yönelimi Eğitim Programının İstenen Davranışları Kazandırmaya Etkisi, Güler (2008) İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği çalışmalarıdır. Sadece Türkçe eğitiminde değil tüm eğitim alanlarında yaratıcı drama yönteminin kullanımının genel durumu üzerine çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalara bakıldığında: Şentürk (2020) 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Ve Tutumuna Etkisinin İncelenmesi, Boyacı (2019) Müzede Yaratıcı Drama Etkinlikleri İle Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Agun (2012) İlköğretim 4. Sınıf Matematik Öğretiminde Hazırlıklı – Planlı Dramaya Uygun Etkinliklerin Geliştirilmesi, Yılmaz (2010) Yaratıcı Dramanın Görsel Sanatlar Eğitimine Etkisinin İlköğretim 5. Sınıf Düzeyinde İncelenmesi çalışmalarıdır.

Yaratıcı drama yönteminin genel durumuyla ilgili çalışmalara bakıldığında ise çalışmalar şunlardır: Keşaplı (2019), tarafından hazırlanan “Yaratıcı dramayla planlanmış Türkçe eğitimi ve öğretimi alanındaki lisansüstü çalışmalara genel bir bakış” adlı makale

alışması bunlardan biridir. Bu makalede araştırma modeli olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Veri toplama süreci de doküman incelemesiyle gerçekleşmiştir. Ulusal tez merkezinde ulaşılan tezler geniş çapta araştırılmıştır. Konu açısından tezler sınırlandırılmaya gidilmiştir. ‘‘Eğitim ve Öğretim ‘‘ ile ‘‘Güzel Sanatlar’’ konu dizini tercih edilmiştir. Bu konu dizini dâhilinde 39 lisansüstü çalışmaya ulaşılmıştır. 30’ u erişime açık olduğu fakat geriye kalan 10 çalışma erişime açık olmadığı için çalışma ulaşılan 29 tez üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Dikkat çeken çalışmalardan biri de tüm eğitim alanlarında dramanın kullanım durumuyla ilgili analizinin yapıldığı Calp ve Seçgin (2019), tarafından hazırlanan ‘‘Türkiye’de yaratıcı drama alanında yapılmış tezlere yönelik bir betimsel analiz’’ adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada lisansüstü tezler, tezin türü, yayımlandığı yıl, tezde kullanılan yöntem, veri toplama aracı, katılımcılar, yaratıcı dramanın ilişkilendirildiği değişkenler, yaratıcı dramanın etkisi açısından incelenmiştir. Araştırmada betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma kapsamında YÖK ulusal tez merkezinden 176 teze ulaşılmıştır. Erişim kısıtlamasından dolayı 25 tez araştırmadan çıkarılmıştır. Geriye kalan 151 tez üzerinden araştırılma yürütülmüştür.

Bir diğer dikkat çeken çalışmalardan biri de ‘‘Türkiye’de drama yöntemiyle yapılan çalışmaların etkililiğinin incelenmesi’’ adlı çalışmadır. Bu çalışma Özbey (2017), hazırlanmıştır. Bu çalışma tür açısından yüksek lisans çalışmasıdır. Bu çalışmada Türkiye’de drama yöntemiyle yapılan çalışmaların etki büyüklüğünün akademik başarı, kalıcılık, motivasyon, tutum, sosyal beceri değişkenleri bakımından meta analiz ile incelenmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulan kodlama formülü kullanılmıştır. Bu kapsamda Türkçe ve İngilizce yayımlanmış Ulusal Tez Merkezi üzerinden 61 çalışmaya ulaşılmıştır. Verilerin analizinde meta analiz programı olan CMA V3.0 programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda drama yönteminin kullanımı üzerine olumlu etkilerin olduğu tespit edilmiştir.

Bir diğer çalışmada Kurnaz (2021) hazırlanmış olan ‘‘Türkiye’de ilköğretim düzeyinde kullanılan yaratıcı drama yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin analizi’’ adlı yüksek lisans tezi çalışmasıdır. Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi

kullanılmıştır. Araştırma veri toplama aracı olarak doküman analizinden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında ilkokul drama alanında yazılan 75 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında lisansüstü tezler yazıldıkları yıl, türleri, yöntem ve desenleri, örneklem grubu ve örneklem seçimleri, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri, çalışılan temalara göre analiz edilmiştir.

Çalışmada genellikle B1-B2 sınıflarıyla çalışıldığı tespit edilmiştir. B1-B2 sınıflarının daha çok tercih edilmesinin sebebinin üst seviyeler olduğu için seçildiği düşünülmektedir. Başlangıç seviyesi olan A2 seviyesinde drama yönteminin kullanılması, başlangıç seviyelerinde drama yönteminin kullanımının uygun olup olmadığını tespit edilmesi açısından önemli olacaktır. Ayrıca drama yönteminin tüm seviyelerde basit düzeyde kullanılabileceği düşünülmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yöntemiyle ilgili makale çalışmalarına yer verilmiş ancak bunun yeterli derecede olmadığı tespit edilmiştir. Tezden üretilen makale sayısının artırılması yapılan tezlerden haberdar olmasını sağlayacaktır. Böylelikle drama alanındaki çalışmaların takibinde kolaylık sağlayacaktır. Yaratıcı Drama yöntemi yaparak yaşayarak öğrenmeye katkı sağlayan bir yöntemdir. Bundan dolayı alanda nicel çalışmaların artırılması gerekli olduğu düşünülmektedir.

B1-B2 sınıflarının daha çok tercih edilmesinin sebebinin üst seviyeler olduğu için seçildiği düşünülmektedir. Başlangıç seviyesi olan A2 seviyesinde drama yönteminin kullanılması, başlangıç seviyelerinde yaratıcı drama yönteminin kullanımının uygun olup olmadığını tespit edilmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Ayrıca yaratıcı drama yönteminin tüm seviyelerde basit düzeyde kullanılabileceği düşünülmektedir. Çalışmaların büyük çoğunluğunda yöntemin belirtilmediği tespit edilmiştir. Bilimsel çalışmalarda yöntemin belirtilmesi bilimsel açıdan önem arz etmektedir. Dramanın sözlü kültür ürünleriyle çalışılması kalıcılık sağlama açısından katkı sağlayacaktır. Örneğin makalelerde deyimler üzerinde çalışıldığı tespit edilmiştir. Sözlü kültür ürünlerinin seviyelere göre drama çalışmalarıyla birleştirilmesi öğrencinin etkin katılımını sağlayacaktır.

Dramanın sözlü iletişim ve akıcı konuşma üzerine de çalışıldığı görülmektedir. Dramanın bu çalışma alanlarına da katkı sağlayacak hatta sadece sözlü iletişim becerilerinde değil

diğer becerilerin kazandırılmasında da katkı sağlayacaktır. Sosyal etkinliklerde dramanın ilişkilendirilmesi öğrencilere daha özgür bir öğrenme ortamı oluşturmaya imkân sağlayacaktır. Çalışmaların genellikle konuşma becerisi üzerine çalışıldığı görülmüştür. Drama diğer becerilerin geliştirmesine de katkı sağlayacaktır. Drama etkileşime dayalıdır. Birey, sosyal hayatta etkileşime gireceği için onu hayata hazırlayan drama etkinliklerinden faydalanılması gerekli olacaktır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde farklı teknik ve yöntemlerden faydalanılması gerekmektedir. Öğrencilerin Türk dilini öğrenme istekliliğini arttırmak istiyorsak öğrenciye derse karşı ilgi duymasını sağlamak gerekir. Bundan dolayı farklı yaşantılar sunmaya elverişli olan yaratıcı drama yöntemini kullanılmalıdır. Yaratıcı drama yönteminin Türkçe dil öğretiminde kullanılmasıyla sınıf ortamında renkli sınıf ikliminin oluşmasını sağlayacaktır. Farklı karakterler, farklı düşünceler, farklı oyunlar çeşitliliği sağlayacak ve öğrencinin tüm beceri alanlarına katkı sağlayacaktır. Bundan dolayı yaratıcı drama yönteminin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmasının gerekli olduğu ve alanda lisansüstü çalışmaların artırılması gereklidir.

Öneriler

Bu bölümde incelenen çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre şekillendirilmiş ve geliştirilmiş öneriler lisansüstü çalışmalar aşağıda verilmiştir:

Lisansüstü tezlerin (yüksek lisans ve doktora) tezlerine nicelik olarak bakıldığında az olduğu göz alınırsa alan yazına katkı sağlaması açısından bu sayı arttırılmalıdır.

Çalışmalarda öğretmen ve öğrencinin sürece dâhil edildiği nitel ve karma araştırmalara yönelik çalışmalar yapılabilir.

Lisansüstü çalışmalarda ağırlıklı olarak B1-B2 seviyelerinde çalışıldığı görülmüştür. Alanda farklı seviyelerde de bu yöntemin kullanımı arttırılmalıdır.

Alanında örneklem grubunun artırılarak daha büyük örneklem gruplarında dramanın etkisi çalışabilir.

Lisansüstü çalışmalarda drama alanında farklı disiplinlerde ve konularda çalışmalar yürütülebilir.

Lisansüstü çalışmalarda konulara göre bakıldığında en fazla konuşma başlığı altında çalışıldığı tespit edilmiştir. Yaratıcı drama yönteminin tüm becerilerde kullanımı sağlanabilir.

Bu alanda çalışanların, çağdaş öğretim programına uygun yaratıcı drama etkinlikleri geliştirebilmeleri ve bunlardan derslerinde faydalanmaları için yaratıcı drama atölyeleri oluşturulmalıdır.

Bu alan için yaratıcı drama çalışmaları üzerine kitap ve materyal eksikliği herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda ilgili materyallerin artırılması kurum, akademisyen ve öğretmen iş birliği ile bu eksikliklerin giderilmesine yönelik adımlar atılmalıdır.

Alanda uygulanan hizmet içi programlarda, sertifika programlarında ve özellikle yaratıcı dramanın üzerinde hem teorik hem de pratik olarak durulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acar, B. M. ve Demiral, S. (2002). Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8(3), 312-329.
- Akarçay, A. “Dört Temel Beceriye Geliştirme Yolları”, V. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu, 9-10 Mayıs 2002, TÖMER Dil Dergisi, Ankara 2002.
- Anşin, S. (2006). Çocuklarda yabancı dil öğretimi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 9-20.
- Adıgüzel, Ö. (2006). *Yaratıcı dramanın geleceği: neler yapılabilir?* Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Adıgüzel, Ö. (2006). “Yaşantılara dayalı öğrenme, yaratıcı drama ve süreçsel drama ilişkileri”, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 31-38.
- Adıgüzel, H. Ö. (2007). *Dramada temel kavramlar*. Ed.; A. Öztürk; *İlköğretimde drama*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Adıgüzel, Ö. (2019). *Eğitimde yaratıcı drama*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Aytaş, G. (2008). *Türkçe öğretiminde tematik yaratıcı drama etkinlik ve uygulamaları*. Ankara: Akçağ.
- Altuğ, M. (2009). Türk dilinin tarihi dönemleri. *Türk dili (Yazılı ve sözlü anlatım)* . 1. Baskı, İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Aslan, N.(2009). “Drama Öğretimi”, Türkiye 10 drama liderleri buluşması ve ulusal drama seminer kitabı. 20-22 Haziran, Ankara: Oluşum Yayınları, 25-29.
- Aykaç, M. (2009). Türkçe ders kitaplarında önerilen yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanabilirliği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(8), 19-34.
- Ataman, M. (2010). *Türkçe derslerinde kullanılabilecek yaratıcı etkinlikler ve yaratıcı yazma örnekleri: Yaratıcı drama yöntemiyle*. 2. Baskı, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aldağ, E. (2010). Yaratıcı Dramanın Dil Öğreniminde Motivasyonu Artırma Üzerindeki Etkisi, *Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum*.

Arıkan, Y. (2011). *Açıklamalı tiyatro sözlüğü ve kılavuzu*. İstanbul, Pozitif Yayınları.

Akoğuz, A. ve Akoğuz, M. (2011). *Yaratıcı Drama Etkinlikleri*. İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.

Arslan, A. ve Coşkun A. (2012). Avrupa dilleri ortak çerçeve programı: Türkiye ve dünyada neler Oluyor? *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(20) 1-19.

Aytaş, G. (2013). Eğitim ve öğretimde alternatif bir yöntem: Yaratıcı drama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi*, 12(6), 35-54.

Aytaş, G. (2013). Yaratıcı dramının algısal öğrenmedeki rolü. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 101-106.

Barın, E.(2003).Yabancılar Türkçe öğretiminde temel söz varlığının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 311- 317.

Barın, E.(2004).Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 19-30.

Balcı, A. (2006). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.

Barın, E. ve Güzel, A. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Büyükikiz, K.K.(2013). *Türkçe e l kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

Boylu, E. ve Başar, U.(2016).Türkçe öğretim merkezlerinin güncel durumu ve standartlaştırılması üzerine. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*,(4)24, 309-324.

Başar, U. ve Akbulut, E. (2016). Yabancılar Türkçe öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Tiflis Türk Kültür Merkezi örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), 1005-1020.

Balcı, M. ve Melanlıoğlu, D. (2020). “Türkçenin Yabancı dil olarak öğretimi programı üzerine”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 173-198.

Can, C. (2011). *Avrupa Birliği dil politikası ve yabancı dil olarak Türkçe*. 2.basım, Ankara: Anı Yayıncılık.

Calp, Ş. ve Seçgin, M.G. (2019). Türkiye’de yaratıcı drama alanında yapılmış tezlerle yönelik betimsel bir analiz. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2), 365-388.

Çevik, H. (2006). Çocuklara Yabancı Dil Öğretiminde Drama Tekniğinin Kullanımı. *Yüksek Lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 93 s.*

Çay, Y. (2017). Kukla modeli ile İngilizce Öğretiminin Ders Başarısına Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, 114 s.*

Çilek, E. (2021). Yabancı Dil Öğretiminde Yaratıcı Drama Konuşma Becerileri, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 1. Baskı.

Demirel, Ö. (2003). *Öğretme sanatı*, Ankara: Pegem.

Demircioğlu, Ş. (2008). *Teaching English vocabulary to young learners via drama.Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 142 s.*

Demirel, Ö. (2010). *Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi.

Demirel, Ö. (2012). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Deniz, K. ve Uysal, A. G. B. (2010). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni ve yurt dışındaki Türk çocukları için Türkçe ve Türk kültürü öğretim programı. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 239-261.

Erdem, E., ve Demirel, Ö. (2002). Program geliştirmede yapılandırmacılık yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 81-87.

Erdem, İ. (2009). Yabancılar Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. *Turkish Studies*, 4 (3), 888-938.

Ekinci, İ. (2010). Türkiye’de Küreselleşmeye karşı Ekonomik Tepkiler ve Din. *Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 112 s.*

Erdoğan, T. (2013). *Türkçe öğretiminde yaratıcı drama uygulamaları*. Ankara: Esen Kitap.

Genç, H., N. (2003). Eğitimde yaratıcı dramanın alımlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(24).196-205.

Gürsel, M. ve Hesapçıoğlu, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Konya: Eğitim Kitabevi.

Gömleksiz, M. N. ve Elaldı, Ş. (2011). Yapılandırmacı yaklaşım bağlamında yabancı dil öğretimi. *Turkish Studies*, 6(2), 443-454.

Genç, A. (2012). Türk İş Dünyasının Yabancı Dil Talebi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 175-185.

Gün, M. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma etkinliklerinde karşılaşılan sorunlar. *Turkish Studies*, 7(4), 1961-1977.

Glesne, C. (2012). Nitel araştırmaya giriş. Ed.; A. Ersoy ve P. Yalçınoglu; Ankara: Anı Yayıncılık.

Günday, R.(2015). *Yabancı dil öğretiminde yaklaşımlar, yöntemler, teknikler ve multimedya araç ve materyalleri*. Ankara: Favori Yayınları.

Günday, R., ve Aycan, A. (2018). Yabancı dil öğreniminde kültürlerarası iletişim becerisi edinimi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(3), 533-545

Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İşcan, A. (2011). Yabancılar Türkçe öğretiminde suggestopediyanın (telkin yöntemi) kullanımı. *Turkish Studies*, 6 (1), 1281-1286.

İşcan, A. (2014). *Yabancı dil öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi*. Ankara: Pegem Akademi.

Levent, T. (1993). *Niçin tiyatro*. Ankara: Gündoğan Yayınları.

Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2005). *Kuramdan uygulamaya ilköğretimde drama*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kara, Ö., T. (2010). Dramayla Öykü Oluşturma Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretimine Etkisi. *Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya*, 280 s.

Köksal D. ve Varışoğlu B. (2014). *Yabancı dil öğretiminde yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.

Kana, F. , Boylu, E. ve Başar, U. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni yetiştirmenin gerekliliği ve lisans programı önerisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12 (5) , 1125-1138.

Kardaş, N.(2018). Drama Etkinliklerinin 7.sınıf Öğrencilerin Türkçe Dersi Konuşma Becerisine ve Kaygısına Etkisi: Karma Yöntem Araştırması. *Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt*.

Keşaplı, G. (2019). Yaratıcı dramayla planlanmış Türkçe eğitimi ve öğretimi alanındaki lisansüstü çalışmalara genel bir bakış. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 77-94.

Kemiksiz, Ö. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları üzerine yapılan araştırmaların eğilimleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34-56.

Kurnaz, D.(2021). Türkiye’de İlkokul Düzeyinde Kullanılan Yaratıcı Drama üzerine Yapılmış Tezlerin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, 121 s.

Gerring, J. (2007). *Case study research: Principles and practices*. New York: Cambridge University Press.

Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış”, *International Periodical For The Languages, terature and*

History of Turkish or Turkic, 3(6) 797-810.

Gönen Kayacan, S.(2018). Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Kalıp Sözlerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Etkisi. *Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 148 s.*

Nutku, Ö. (2002). *Sahne bilgisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Neuman, L. W. (2007). Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar. Ed.; S. Özge; İstanbul: Yayın Odası

MEB.(2009). İlköğretim Türkçe Dersi (1-5 sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu. Ankara. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.

MEB.(2012). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Drama Dersi Öğretim Programı, Ankara.

Ocaklı, Ş. (2008). İletişimsel Yaklaşım ile Konuşma Becerisinin Öğretimi, *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 121 s.*

Önder, A. (2004). Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri, *İstanbul, Epsilon Yayıncılık, 6. Baskı.*

Öztürk, A. (2007). Dramada teknikler. *İlköğretimde drama*. 1.baskı, Ed.; Öztürk, A. ; Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. Eskişehir.

Önder, A. (2012). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Özdemir, O. (2012). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni B1 seviyesinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uygulanması üzerine bir çalışma. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 1-25.

Özcan, Ş.(2013).Yaratıcı Dramanın Anlayarak Anlatma Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 154 s.*

Özkan, U. B. (2020). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.

Özbey, Ö. F. ve Sarıkaya, R. (2019). Türkiye’de drama yöntemi ile yapılan çalışmaların etkililiğinin incelenmesi: bir meta analiz çalışması. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 231-253.

Sağlam, T. (2004). Dramatik eğitim. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 17, 4–22.

Sarioğlu, S. (2005). Küreselleşmenin Kentler üzerindeki Etkileri: Dünya Kentleri ve İstanbul Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 109 s.*

Sezen, F. ve Oruç Ş. (2010). *Yabancı dil öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Bilge Ofset Matbaa.

Sünbül, A. M. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Konya: Eğitim Kitabevi.

Subaşı, M. ve Okumuş, K.(2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2),419-426

Samsa, Ferdi.(2020). Türkiye’de Yaratıcı Drama ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Eğilimi. *Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize*, 111 s.

Sağlamel, H. (2009). Konuşma Derslerindeki Dil Kaygısını Azaltmada Yaratıcı Dramanın Rolü Üzerine Deneysel Bir Çalışma ve Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Dil Kaygısına Dair Tutumları, *Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon*.

Şimşek, T. ve Topal, Y. (2006). Türkçe öğretiminde drama ve özgün uygulama örnekleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 277-297.

Uysal, B. (2014). Dinleme ve Konuşma Becerilerinin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Temelli Bir Model Önerisi. *Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*, 368 s.

Tosun, B. (2007). Avrupa Birliği Ortak Dil Çerçevesi Programının Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Liselerinde Yabancı Dil Olarak İngilizce Dersinde Uygulanabilirliği. *Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.

Taşpınar, M.(2010). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Data Yayınları.

Tüm, G. (2010). Türkçenin yabancı dil Olarak öğretiminde drama tekniğinin rolü. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 1898-1920.

Terzier, C. (2012). İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Haznelerini Geliştirmede Yaratıcı Dramanın Bir Öğretim Stratejisi Olarak Kullanılması, *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara*.

Topaloğlu, O. (2016). İngiliz Dili Eğitimi Sınıflarında Yaratıcı Drama Yoluyla Kültürlerarası Eleştirel Farkındalığın Artırılması, *Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum*.

Yürekli, Ö. (2004). Ekonomik krizler Açısından Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Ülke Ekonomilerine Etkileri ve Türkiye Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta*.

Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2005). *Tiyatro ve canlandırma-sahneleme teknikleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yavuz, N. (2011). Tüm fiziksel tepki-öykü anlatma yönteminin Japoncanın öğretiminde kullanılması. *Dil Dergisi*, 152, 30-45.

Yaylı, D. ve Yaylı, D. (2011). *Yabancı dil öğretimi yaklaşımları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yıldız, Ü. ve Tunçel, H. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve öneriler, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Yoğurtçu, M. (2015). Ortaokul Din Kültürü Ahlak Bilgisi Dersinde Uygulanan Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Din Kültürü Ahlak Bilgisi Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş*.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, Ö. ve Dilidüzgün, Ş. (2019). Dil Kullanıcısı Bağlamında Kuramdan Uygulamaya Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi. Ed.; Akay Ahmed, A. ve Fişekcioğlu, A. , *Dil Kullanıcısı Bağlamında Dil Bilgisi*, (s. 17-62).

